

Finta Kata

Elmúlt idők 1.

Álmodozom... Otthonom...

A borítólap képét az Internetről vettem le
jelöletlen-ismeretlen szerzőtől.

ELMÚLT IDŐK
I. kötet:
ÁLMODOZOM – OTTHONOM

Mottó:

„Apám még abba a generációba tartozott, amely kitűnően tudott németül beszélni, de fiatal korában nem volt hajlandó németül beszélni, azzal az indoklással, hogy ha valaki érintkezni akar velünk, tanulja meg az országunk nyelvét, az se lehet nehezebb egy osztráknak, mint nekünk a der-die-das.” (Az idézet Szabó Magda: *Figurák c* kötet 93. old.)

Fenti idézetről jutott eszembe: mivel ma világszerte, s nálunk is elterjedt az angol nyelv, ami igazán nem hiba, szerintem csak az a bökkenő, hogy sokan keverik a magyarral, s olyan helyre is beillesztenek teljesen fölöslegesen egy-egy angol szót (amit azért – valljuk be – sokan nem értenek), mivel arra az egyetlen angol szóra nálunk lehet, hogy még tíz szó is jobban illene!

AJÁNLÓ

GYAKRAN ÁLMODOM. Nem tudom, mások hogy vannak vele, de nekem nagyon színes és érdekes álmaim vannak. Nem vagyok babonás, de az álmokat előérzetnek, megérzésnek tartom mivel ezt többször is tapasztaltam; sok álmom valóra vált, többször előfordult, hogy álomban látott képek vagy történetek előbb-utóbb megtörténtek velem.

Diákkoromban valakitől kaptam egy álmoskönyvet, néha megnéztem, mit jelentenek az álmok. Azért annyira jó vagyok magamhoz, hogy csak akkor hiszek benne, ha rám nézve kedvező vagy kellemes.

Nem jegyeztem fel minden álmot, s csak azok közül válogathatok, amelyeket a naplómba beírtam, vagy valahová feljegyeztem s nem kallódott el. Ezeket most csokorba kötve átnyújtom.

Kérem, fogadják szeretettel.

A kötet tartalmát összegyűjtöttem: 2004-től 2010-ig, kiadásra átdolgoztam: 2012. márciusában.

A szerző 80. születésnapján

ÁLMODOZOM

Marosvásárhely, 1942.

EGY JÚLIUSI vasárnapra virradóan rózsás arcú kisfiút láttam álmomban. Mosolygó arccal, kezeit kitérve jött felém. Ez jót jelent, nálam bevált, mert egész heti haragos viszony után kibékültem Jenővel. Bár a templomban nem láttam, de utána sokáig együtt voltam vele. Nevetgélünk, cigiztünk!

(Magyarázat: Jenő osztálytársam volt középiskolában. Akkori szokás szerint lányok és fiúk külön osztályba jártunk, de kirándulni együtt jártunk és egy kisiskolásoknak kialakított nyári-táborban nevelőként munkálkodtunk. Szerelmesek voltunk egymásba.)

Marosvásárhely, 1943. november 17.

SZÉP ÁLMOT LÁTTAM. Kedvenc színészeim: Szeleczy Zita, meg Szilassy László jelent meg álmomban. A részletekre már nem emlékeztem reggel, csak kellemes érzéssel ébredtem.¹

1944. április 17.

KEDDRE VIRRADVA, olyan álmot láttam, ami nem szerencsés. Bár nem vagyok babonás, de papot látni, nem jelent semmi jót. Nos, én az iskolában a tisztokat

¹ Abban az időben három mozi volt Marosvásárhelyen, és mi szinte minden jó filmet megnéztünk. A moziba csak osztályfőnöki engedéllyel, és megfelelő szülő vagy testvér kísérettel mehettünk. Gyakran megszegtük az előírásokat, én olyan sok filmet láttam, hogy több jegyzetfüzet megtelt a címekkel. Az említett két színész a kedvenceim közé tartozott, ezért nem csoda, ha álmomban meglátogattak.

(hitoktatónk) láttam, lefelé jött a lépcsőn és az osztályunk előtt haladt el, benézett az osztályterembe. Aztán hirtelen eltűnt és én fölébredtem.²

1944. április 19. szerda

„KICSI” jelent meg álmomban, de nem olyan szituációban, ami jót jelentene. Pedig most nem is gondoltam rá. Mégis jó lehet a jelentése, mert ma csupa kellemes dolog történt velem. Nagyon jól ment a zongorázás, megdicsért Kató. Azt mondta, bár mindig így menne.³

Kisbárcány, 1945. március 25. vasárnap

MILYEN ÉRDEKES álmokat láttam ma éjszaka. Honnan jönnek elő ezek? Hisz’ ilyenek nekem ébrenlétem alatt sohasem jutnának eszembe. És milyen tisztán kivehető volt minden apró részlet!

Kertünkben, a kis emelkedő részen sétálgattam. Velem szemben jött egy csinos német (!) tiszt. Nagy rangja lehetett (ezeket én nem ismerem), mert sok jelzést láttam rajta, köztük az „SS” jelzést. (!) Többen voltak a kíséretében. Egész halom csokoládét hoztak nekem. Amikor bevitettem a lakásba, egy fiók megtelt vele. Van egy közmondás: „Éhes disznó makkal álmodik!” Ez nagyon ráillik az álombéli ajándéokra, mert már időtlen-idők óta nem ettem, sőt, nem is láttam csokoládét.

² Nem jegyeztem föl, mi lett a következménye.

³ Nevezett illetővel egy kellemes románc alakult ki köztünk, de sajnos, egy hónapi ismeretség után frontra indult, s az „örök” szerelem után sosem hallottam felőle. Talán nem is élte túl a háborút.

(Ezt az álmot már menekülésünk után, Kisbárcánban láttam. De honnan jött elő ez az álom? Tulajdonképpen életemben sem láttam SS katonát, később is, csak filmekben!)

1945. március 26. hétfő

JÓ AZ ISTEN, hogy álmot ad az embernek. Legalább álmomban láthatom olykor, akiket szeretek. Madárkával, H. Katival, Kicsivel és Mandival voltam álmomban. Madárka olyan szép volt, olyan aranyos, mint mindig az életben. Egy asztal mellett, karosszékekben ült rózsaszín puffos ujjú tüllruhában (?). Mandi valamilyen sportösszeíráson dolgozott, engem csak ideiglenesen vett fel az ívre.

Talán neheztel rám valamiért?

Ki tudja, hiszen mindez már csak egy álom. Hol van már tőlünk Marosvásárhely? Mintha ezer év telt volna el találkozásunk óta...

(Az említett személyek: Madárka tornatanárom, a többiek osztálytársaim voltak Marosvásárhelyen, a középiskolában.)

1945. április 22. vasárnap

SZÉP TAVASZI napra virradtam. Fakadnak a rügyek, új élet fakad a természetben. Nekem fáj a szívem, majd' meghasad. Kettétört az életem. A seb soha nem fog begyógyulni. Ahogy az idő tavaszra fordul, én úgy fogok elhervadni...

Amit a növénynek a napsugár jelent, nekem olyan a szeretet, nélküle silány, elsatnyul az életem, kilátástalan a jövőm.

Igen, most érzem, mikor semmi hír Róla, nagyon hiányzik.

LÁSZLÓT LÁTTAM álomban, Piroskánál voltunk, esküvőre készültünk. Mindenki várt, várta a menyasszonyt, aki kényelmesen, nyugodtan a frizurájával volt elfoglalva. A vőlegény pedig Ő volt, akiről már oly régen nem hallottam, akit olyan sóvárogva várok. Aztán a nagy Ő – álomban megfogta a kezemet, kért, hogy vigasztaljam. A kép ekkor összezavarodott.

Ezután Piroska bátyját, Gyurkát láttam, szegényt, aki a Tiszába fulladt egy nyáron, Piroska néni álomban is nagyon siratta.

Mégis lehet valami az álmokban? Halottal álmodni – esőt jelent – és íme, beborult az ég, eleredt az eső.

1945. április 29. vasárnap

MIT JELENTSEN EZ? Megint Őt láttam álomban... Mintha Pozsonyból értesített volna engem. Küldött pénzt. Hogy miért, azt nem tudom. Azt írta, odamenekült. Aztán – még mindig álomban – hozzánk jött, Pirkóék is meglátogattak, s a szobában nagy volt a rendetlenség. Én meg boldog voltam – legalább álomban!⁴

⁴ Megérzés részemről. Bár úgy beszéltük meg vele még Marosvásárhelyen, hogy nyugodtan írhatok neki a dunántúli címére, mert ő megkapja a leveleket, mivel nem megy el otthonról és – mégis Nyugatra került, amerikai fogságba. Hogy, hogy nem, én megálmodtam! De ez majd csak később derül ki.

Az álom folytatása már Piriéknél zajlott. Diáklányok a folyosó mellett sorakoztak, akiket menekíteni kellett valahonnan, nem tudni, miért. Madárka vezette őket. Én nem mehettem – mivel messzire szakadtam tőlük, mint a valóságban. Kuci abban a szép kék, virágos ruhájában pompázott, ami olyan jól állt neki, zsebre tett kézzel, kihívóan, vidám arccal nézett mindenkire. Édesnéni (Madárka) sajnálta, hogy én itt maradok. Odajött hozzám, átölelt és megcsókolt. Én ettől olyan nagyon-nagyon boldog lettem. Pedig álomban a csók valami rosszat, ámulást jelent. De hát, mégis ez történt velem – álomban. *Álom–álom, édes álom...* Jó volt mégis, legalább álomban együtt lenni velük, akiket annyira szeretek.

Ó, boldog idők, kedves emberek!

(Piroska vagy Pirkó gyermekkori barátnőm. Édesnéni vagy Madárka a tornatanárnőnk volt, akiről már volt szó, Kuci pedig osztálytársam.)

Az egészben az érdekes, hogy az álomban Pozsonyról van szó. Íme: megérzés! Jóval később derült ki, hogy László, diákkori udvarlóm fogságba, Nyugatra került, Pozsonyon keresztül vitték őket Ausztriába.)

1945. május 5. szombat

„NEM TUDOM ÉN, mi van velem?” Mint a dalban! Ma ismét láttam Őt – álomban. Talán kapok tőle levelet? Nagyon várom, de már hinni se merem.

(A bizonyos Ő-vel, akiről többször szó esett, iskolai szünetekben, nagyilondai nyaralásunk alkalmával ismerkedtem meg. Három hét alatt fiatal társaságban többször találkoztunk, táncoltunk, később levelezni kezdtünk. Marosvásárhelyen meglátogatott, valami kezdett köztünk

kibontakozni, de közbe jött a háború, jó ideig nem tudtunk egymásról.)

1945. június 5. kedd

ÁLMOMBAN a vásárhelyi tanári kart láttam, Édes nénit nagy bébi-kalapjában, Jenő bácsit, és a többieket, de nem Ferike volt az osztályfőnöknőnk, hanem Bordács Margit, aki kockás taft blúzt viselt. Érdekes. Talán gondolnak rám ők is?

(Jenő bácsi ref. hitoktató volt Marosvásárhelyen, engem nem tanított, de gyakran tartottam velük, ha kirándulni vitte a társaságot. Bordács Margit osztályfőnököm volt még Pásztón, magyar-irodalom szakos tanár és az önképzőkört is ő vezette az alsó középiskolai éveimben. Ő is azok közé tartozott, akiért rajongtak a tanítványai.)

1945. június 6. szerda

MALVINT LÁTTAM álmomban, amint vele együtt Pásztóra készültem. Eljött értem, előbb én ültem be a kocsiba, ami ugyan ment, mégsem haladt előre. Aztán leszálltam róla, hogy Malvinnal gyalogolhassak. Át kellett öltöznöm. Nagyon sokáig készülődtem, pedig sürgettek, hogy siessek.

Az lett a vége, hogy fölébredtem, még mielőtt elindultunk volna. Érdekes. Megfigyeltem, hogy én mindig olyan sokáig készülődöm, de csak álmomban.

(Álmomban szereplő Malvin még gyermekkoromból, Kisbárányból ismerős. Azon a bizonyos „Kocsi” szón nem autót, hanem lovas-fogatot kell érteni.)

1945. június 22. péntek

MEGINT ÉRDEKES álmot láttam. A salgótarjáni „műros-tos”, tehát nem az igazi, csak az ideiglenes, salgótarjáni osztálytársaimat láttam, akik segítettek könyveket szerez-ni nekem háború után, hogy a vizsgákat le tudjam tenni.)

Nálunk, az előszobánkban volt egy asztal, azon rakos-gattam a kistáskám tartalmát. A kis tükörrre egy tollhegyet tettem, meg más apró tárgyakat, közte egy kis fekete rózsafüzért is. Aztán nagyon sírtam valamiért. De hogy miért, az nem sült ki. Aztán a konyhából jöttem hozzám az osztálytársaim. Furcsa, zavaros és érthetetlen álom volt.

Délelőtt cseresznye szüretre hívtak. Két terebélyes fáról szedtük a fekete cseresznyét, hatalmas kosár lett tele. Holnap lekvárt főzünk belőle. Tegnap sok ribizlit tettünk el lekvárnak, kevés cukorral, mert azt csak igen ritkán lehet kapni.

Amikor hazaértünk a szőlőből, rosszul lettem. Talán az elmúlt napok megpróbáltatásait vettem nagyon lelkemre. Azt is tudom, hogy könnyelműség volt részemről ilyen megerőltető vállalkozásba kezdeni.

(Szándékosan hagytam a szövegben naplónak azt a részét, amely nem kizárólag az álmokkal foglalkozik. A zavaros álmok már előre vetítették a bekövetkezett rosszullétet.)

Kisbárkány, 1945. június 29. péntek

GUSZTI BÁTYÁMAT láttam álmomban, egyenruhában volt, én mégsem láttam őt. Szegény bátyám, mikor láthat-lak már valóságodban is? Álmomban három civil fiatalem-

berrel volt együtt, köztük Kovács Lacival. Ő a szokásos eleganciával volt öltözve, de piros nyakkendővel (?), mint mostanában a kommunistáknál szokás! Nem tudom miért, de üdvözlésképpen kaptam tőle egy unokatestvéri pusztit.

A másik álmkép, mert úgy látszik egész éjjel álmodtam:

Tamás Terka pólyás fiacskáját tartottam a karomban (pedig nincs ilyen pici gyermeke). Egy kőház ablakán hoztam ki, az ablak alatt egy iskolapad és egy parasztlóca állt. Utána – karomon a gyerekekkel – nagy néptömeg közt felfelé haladtam a faluban. Az volt a célom, hogy a hazavigyem a gyereket, és megetessem. Tudtam, hogy a lakás kulcsát a küszöb alatt találom. Egyszer csak orosz katonák jöttek, mindent elfoglaltak. De én a gyerekekkel csak mentem tovább a sokaságban, a sok ismerős erdélyi ember (?) között a falu egyetlen főutcáján.

Mellettem is állt két katona. Egyikük csinos, de szemtelen volt, „muszka”-módra akart udvarolni. Utána mindenkit szabadon bocsátottak. Én visszaadtam a kisfiút az anyjának, a szomszéd Mariék udvarában. Nagyon aranyos csöppség volt, hozzám simult, puha karocskájával átfogta a nyakamat. Milyen érdekes álom. Igazán nem gondolkoztam mostanában ilyesmin.

Számomra kedves Székelyföldemről már csak álmodozhatom. Szegény nagyanyám azt mondta, mikor elbúcsúztunk egymástól: Katakám, utoljára látjuk egymást. Igaza lett. Ugy szorongatja a torkomat, mikor eszembe jut. Mióta eljöttünk Erdélyből, csak februárban kaptunk tőlük egy lapot. Akkor még éltek. Mi történhetett az eltelt időben? Jó nagyanyám, titokban mennyit sírhat értünk.

(Itt is tartozom némi magyarázattal. Az első álmomban szereplő rokonunknak, Kovács Lacinak Marosvásárhelyen ékszer «és ötvös» üzlete volt. Pista bátyám tőle kezdte tanulni a mesterséget iskolai szünetek alatt.

Tamás Terka pedig Kisbárkányban lakott. Érdekes, hogy a mostani események és lakhelyek az erdélyiekkel keveredtek álmomban.)

Kisbárkány, 1945. július 8.

GYÖNYÖRŰ szép vasárnap. A hosszú, napokig tartó esőzés után végre kiderült az ég. Álmomban megint a régi osztálytársaimmal, Katival és Kicsivel voltam. Hatázy néni, Kati mamája finom puncstortával kínált bennünket. Mint menekültek, látogattuk meg őket Anyukámmal, de nem Vásárhelyen, hanem valamilyen ismeretlen városban.

Kellemesen gondolok vissza az álomra, mert legalább velük lehettem. Sokszor olyan érzésem van, mintha már a valóság is csak álom lenne, s az sem volna igaz, hogy valaha ott laktunk és milyen boldogok voltunk. Most ébredek rá, hogy össze-vissza kalandoznak a gondolataim, persze mindig Marosvásárhely körül.

Kisbárkány, 1945. július 9.

MINDIG SZÍNESEK és gyakran annyira élethűek az álmaim, mintha a valóságban megtörténnének a lejátszó események. Ma Gyugyi bátyámat láttam, katonaruhában, éppen úgy, mint amikor zászlósként tisztí egyenruhában hazajött szabadságra. Marosvásárhelyen, a

lépcsőfeljárón én is le vagyok fényképezve az extraruhájában, kezemben cigarettával. *(Ezen a képen cigaretta nélkül!)*

Álmomban mindkettőnknek át kellett volna kelniünk egy nagy patakon. Egy érdekes, tekervényes *föld-híd* ívelt át rajta, *orosz örökkel*. Én beszéltem velük, álmomban folyékonan tudtam oroszul.

1945. augusztus 16. csütörtök

MA ÉJJEL – enyhén szólva – igen furcsa álmot láttam. Nagybárkányban, az út mellett Pityuval „szilvát loptunk!” Azután – szintén álmomban – találkoztam Jancsó Bözsivel. Hogy jutott most álmomban az eszembe, fel nem foghatom! Mióta elvégeztem a polgári iskolát, azóta semmit se hallottam felőle. Én is olyan kövér voltam, mint ő, – szerencsére csak álmomban. Hogy mik jönnek elő az álomvilágban? – nagyon érdekes!

1945. augusztus 28. kedd

AZT ÁLMODTAM, még Kisbárkányban az éjjel, hogy valahol, talán Salgótarjánban, ismeretlen helyen, ismeretlen emberek között tett próbára leendő főnököm. Nem váltam be, de azért mégsem utasított vissza. Egy számomra idegen hölgy is volt ott, nagyon biztatott, hogy ne féljek, engem fog alkalmazni. Ezen az álmon nem csodál-

kozom, mert gondolataim mindig akörül keringnek, hogy minél előbb elhelyezkedjek valahol, mert nem maradhatok itt szüleim nyakán, mikor annyira tönkrementünk anyagilag. Viszont úgy veszem észre, apu nem akarja. (Azt pedig nem értem, miért, mert eddig ő is biztatott.)

Salgótarján, 1946. január 27. vasárnap

EGY SÍR A DUNA FÖLÖTT c. könyvet olvasom. Mária Margit nővér élete és naplója. A jó Isten kegyelme által szép és boldog lélek volt. Talán ennek hatása alatt álmodtam én is, hogy a templomban voltam. Áldoztam, és olyan határtalanul boldognak éreztem magamat. Mit jelenthet ez? Égi jel? De mire? Talán... arra az életre? Jelt kértem, lehet, hogy erre jött a válasz?

Salgótarján, 1946. február 17. vasárnap

UGYANAZT ÁLMODTUK majdnem teljesen Anyukával. Reggel elmesélte az álmát. Megdöbbentő. Eddig még ilyesmiről nem is hallottam, hogy két személy egyazon éjjelen ugyanazokkal a személyekkel és eseményekről álmodjon, mint a másik. Most megtörtént.

Anyukám elmesélte, hogy álmában három levél érkezett. Én közömbösen fogadtam. Egy különleges hivatalos levél is volt köztük, fehér borítékban, Lacitól. A bekezdésben nagyon körülményesen ír, de lehetett következtetni a lényegre. Szóval: feleségül kért. Nagyon érdekesnek, szinte megdöbbentőnek találtam, mert az én álmom pontosan ugyanez volt.

Anyukámnak volt egy másik álma is. De hogyan jutott eszébe? – Rostár Lacit látta zongorázni, nagy, hosszú ujjával. Amikor ezt megjegyezte, azt a választ kapta, hogy Katókának (mármint nekem) is olyan ujjai vannak... De ekkor már nem Rostár volt, hanem László, aki beszélt. Aztán egy sarokra mutattak, ahol egy nagy **lángoló szív** volt látható, de hogy kié, azt nem tudta meg anyukám.

Az egészben az érdekes, hogy egyszerre álmodtunk Lászlóról. Pedig most nem is járt az eszemben. Anyukám másik álma pedig azért érdekes, mert Rostár Laci volt a barátok templomában a kántor. Még az alakját, hajszínét is leírta, hogyan látta őt, pedig nem ismerte, csak én, mégis név szerint jelölte meg, mikor elmondta az álmát nekem...

1946. április 6. szombat

MOST GYUGYI bátyámat láttam, betegen. Fáradtan és elgyötörten feküdt valamilyen ágyfélén, inkább priccsen, nagyon legyöngült állapotban volt. Furcsa és nyugtalan álmom volt. Ki tudja, hogy ez megérzés, talán valóság lehet, Istenem, segítsd meg őt, ha beteg, gyógyítsd meg és hozd haza mielőbb hozzánk.

1946. május 18.

„MICSODA ÉJSZAKA VOLT...” Csak éppen nem kellemes, mint a dalban, hanem szörnyű! És az eleje nem is álmom, hanem valóság, mégis olyan, mint egy rossz álmom.

Még mindig szombat, majdnem éjfél, mire lefekhettem, mert el kellett végeznem egy csomó munkát: takarítottam, sütöttem egy tepsi piskótát. Utána megmosdottam és előkészítettem a kiránduláshoz szükséges dolgokat.

Persze, olyan fáradt voltam, nem tudtam mindjárt elaludni. Az járt az eszemben, hogy milyen lesz a kirándulás, milyen idő lesz? (Ugyanis előző nap esett az eső.) És én hogy fogom magam érezni, mert bizony nem valami jó a közérzetem. Hogy fogom kibírni azt a hosszú gyaloglást, nem is tudom.

Éjjel két óraker valaki irtózatoss erővel, kitartóan zörgeti a bejárati ajtót. Én ébredtem fel előbb. Veszem a pongyolát, papucsot, kibotorkálok az előszobába. Azon töröm a fejem, ki lehet az ilyenkor, éjjel? Talán csak nem történt valami baj otthon?

Még jó, hogy Pityu, a testvérem utánam szólott, mert közben ő is fölébredt: kérdezd meg, ki az! Legjobbkor jött a figyelmeztetés, mert félálomban és ijedt-zavaromban el is felejtettem volna.

Odaérek az ajtóhoz, és hangosan kérdezem: Ki az? És borzalmak borzalma, valaki akadozva, oroszul válaszol. (Hirtelenében a kisbárkányi „tankosok” jutottak eszembe, mikor ránk törtek.) Nem is figyeltem, mit mondhat (na meg az én orosztudásommal nem mentem sokra), visszarohtam a szobába. Mit tehetünk? Most is dönget az ajtón! Az biztos, hogy nem szabad kinyitni, hátha részeg, és beront? Csak nehogy betörje az ajtót.

Közben az utcára nyíló ablak rolóját fölhúztam, ki tudja, hátha menekülnünk kell. Csak verte, ütötte az ajtót, legalább fél órán keresztül. Már felöltöztem, a kabátot is magamra vettem. Nem akar elmenni. Kít keres ez az

őrült? Aztán egyszerre csend lett. Végre elment. De azt hallottuk, hogy kicsit távolabb, máshol is zörgetni kezd.

Én pedig remegtem, s megborzadtam arra a gondolatra, mi lett volna, ha Pityu nem szól közbe, és talán félálomban kinyitom az ajtót...

Elképzelhető, hogy ezután már csak sokára tudtam elaludni. Persze, utána még álomban is egy oroszot láttam, mindenütt engem figyelt, beleselkedett az ablakon, járkált utánam. Sokáig üldözött, nagyon kifáradtam. Kellemetlen éjszaka volt, mondhatom, senkinek se kívánok hasonlót.

1946. június 18. kedd

KELLEMESET ÁLMODTAM, eljött László, és kibékültünk. Olyan kedves, gyöngéd volt hozzám.

Már többször láttam őt álomban, akkor is, amikor hosszú ideig nem hallottunk egymásról. Szombaton adtam postára, talán már meg is kapta! Ma kedd, talán olvassa is a levelemet? Csodálkozik majd a hirtelen döntésem miatt. Vajon jól tettem-e, hogy megírtam?

(Most már beláttam, hogy nem kellett volna, talán ezért nem sikerült utána egyik házasságom sem. Nem tudtam elfelejteni, még évtizedek távlatában is, sokáig úgy éreztem iránta, mint akkor, régen...)

Lucfalva, 1946. augusztus 21. szerda

MÁR TÍZRE járt az idő, mire fölébredtünk. Különös álom volt, a lakásügyben voltak zűrök körülöttem. Aztán találkoztam a kedves nővérekkel, akik álomban is

nagyon kedvesek voltak hozzám, de nem derült ki, hogy mit akarnak tőlem.

Bede-pusztá, 1946. augusztus 25.

TELJESEN IDEGEN, a valóságban nem létező kollégákat láttam a gyárban – álmomban. A nagyfőnök hivatott és kérdőre vont, miért maradtam távol ennyi ideig? Micsoda badarság ez az álom? (Remélem, nincs valami baj otthon?)

Aztán kerékpárral mentem az országúton Salgótarján közelében, és mégis, mintha a kisbárkányi keresztnél kellett volna befordulnom.

Esett az eső.

Visszanéztem, és mögöttem olyan szép tájkép tárult elém: A kereszt fenyőfa mellett, és mégis magányosan állt az út kanyarulatánál. A háttérben sötét felhők gomolyogtak, elűtő, éles színekkel, világos kerettel.

Előre megéreztem a történést! Ugyanis betegszabadságon voltam Szüleimnél. Aztán tévedés folytán rosszul jelentettek le az irodához, ami kellemetlenségeket okozott. Szerencsémre végül kedvezően zárult az ügyem.

Másik részlet a kereszttel annyira különös látvány volt, hogy az erős, élénk színeket még mindig magam előtt látom, ha rágondolok.

Salgótarján. 1946. szeptember 4. szerda

NYUGTALANUL aludtam. Álmomban össze-vissza keveredve láttam ismerős- és ismeretlen arcokat. Láttam köztük Gyugyi bátyám arcát, a régi ismerős mosolyával,

zászlós egyenruhájában. Láttam dr. Koncz tanárt is, de nem olyan volt, mint mindig az életben; flegmán, közömbösen beszélt hozzám, ami fájdalmat okozott nekem.

Salgótarján, 1946. október 18. péntek

ÁLMOMBAN a templomban ültem a megszokott helyen. Gyónni akartam. Hátramentem, de nem Házfőnökatya volt ott, hanem Péter, így visszafordultam. Amikor fölébredtem, elhatároztam, hogy korábban kelek föl és valóban elmegyek a templomba. Érdekes, hogy még a vekker is negyedórával hamarabb szólalt meg a szokottnál. Jelzésnek vettem, minden a kezemre játszott.

Bent a gyárban mindent szebbnek, könnyebbnek láttam. Szóba került a boldogság. Azt kérdezték, minek örülök, mert mostanában ritka az olyan ember, aki boldog vagy vidám.

– Például én, az vagyok.

Csak néztek rám hihetetlenkedve, mintha a Holdról pottyantam volna közéjük.

– Igen. Az vagyok, mindennek ellenére, akkor is, ha nehéz az élet, ha nem sikerül minden, ha időnként bántódás, igazságtalanság ér, mégis...

Délután házfőnökatyának segítettem a templom irodájában. Bejött Péterke is, beszélgetés közben szó esett Erdélyről. Házfőnökatyát Csíksomlyóról helyezték ide, Ő is erdélyi. Lehet, ezért éreztem mindig olyan közel magamhoz.

Később Péter lehozta a harmonikáját és játszott rajta. Jó érzéke van a zenéhez. Megint azt játszotta: Egy tangóharmonikán elmondom... Ez a dal szerda óta a fülemben cseng, mindaddig, amíg meg nem tanulom.

Ma jó hangulata volt Péter atyának. Mindig változó a kedélye. Valami történt vele, olyan szeretetreméltó volt ma. Mi okozza? Ha megkérdezném tőle, megmondaná-e nekem?

Kevesen jöttek az énekkarra. Megbeszéltük az előadás részleteit.

Viszont nem csalt az álmom, mert délután Lajos kopogtatott be hozzám. Majd' kiugrott a szívem a helyéből, mikor megláttam. Behívtuk.

Udvariasan megköszönte a kis cserkészei vendéglátását, hogy gondoskodtam róluk. De megtudtam, hogy helyettük egész éjjel neki kellett őrésben állnia.

Jót nevettem, és arra gondoltam, hogy legalább addig is rám gondolt.

Salgótarjánt, a várost nem tudtam megszokni, megszeretni ötévi ottlétem ideje alatt, főleg azt a társaságot, amely akkor körülvelt engem.

Viszont mikor részt vettem a Ferences atyák templomi kórusában, azt a társaságot, amely akkor körülvelt engem, már nagyon megszerettem, jól éreztem magam köztük, máig kellemesen gondolok vissza rájuk.

Salgótarján, 1947. január 9. csütörtök

ÁLMOMBAN otthon, a rekamién ültünk hárman: rajtam kívül középen egy nagyon szép, bánatos szemű, általam ismeretlen lány, mellette Gyurka ült (nemsokára vőlegényem). A lány betegesen szerelmes volt beléje, Gyurka pedig mindkettőnkbe. Én éreztem, hogy le kell mondanom róla, hisz' az a másik súlyos beteg.

Rám nézett Gyurka, és én láttam a szeméből, hogy engem szeret jobban, de azt is tudtam, hogy mindez csak tünemény. Intettem a szememmel, hogy a másakra nézzen, mert ő figyel minket. Én pedig elfordítottam a fejem, hogy ne lássák a szememből hulló könnyeket. Ekkor ment el a villamos az út mellett, zörgésére ébredtem föl, a párnám vizes lett a könnyeimtől.

1947. február 28.

AGGÓDOM Pityuért. Nem tudom, miért nem ad hírt magáról? Ha bajban van, miért nem tudatja velem? Ismerhet annyira, hogy mindig szívesen segítek, amennyire módomban áll. Aztán álmomban 2-3 levelet adott be a postás, Pityutól jöttek. Az egyiket elolvastam, nem jöttem rá, hogy mit tartalmaz.

Később magam előtt láttam Házfőnökatyát, amint legutóbb olyan kutatóan nézett rám és azt mondta: Kató, ne hanyagoljon el ennyire...

Álmomban lehajtottam a fejem, és nem mertem a szemébe nézni. Mit jelenthet ez? Bizony, én is úgy szeretnék már vele hosszan elbeszélgetni. Ő az én legjobb barátom az egész ismeretségi körömben. Mostanában egyre gyakrabban érzem hiányát egy igazi jó baráti beszélgetésnek.

Aztán éppen a következő levelet kezdtem bontogatni, mire fölébredtem. Nos, két levél, de egynek sem tudtam meg a tartalmát. Erre lehet azt mondani, hogy nesze semmi, fogd meg jól...

1947. augusztus 26.

GYURKA telefonon hívott és kért, hogy délután menjünk le az édesapjához. Örömmel tettem eleget kérésének, hiszen még éjjel álmomban is beteg apját láttam. Megnyugtatta a beteget az a tudat, hogy Pestre kerül, ahol kivizsgálják.

1947. október 2. csütörtök

MONDHATOM, Igazán nem volt szép az éjjeli álmom! Vérengzést láttam, utcai háború, vagy forradalom lehetett. Egy nagy házban, inkább raktárban voltunk. Szanaszét tüzelőfák nagy rakásokban heverték. Három pár esküvőjét tartották: első pár csúnya, két öreg volt, a következő fiatalabb, végül mi következünk az udvarlómossal. Körülöttem szörnyű zűrzavar mindenütt...

Először az idős pár esküvője folyt, nekünk mellettük kellett volna állnunk, de én inkább a másik fiatal pár vőlegényével sétáltam egy kopár mezőn... Mire visszaértünk onnan, elkéstünk, bennünket már nem eskettek meg.

Amikor fölébredtem, nagyon örültem, mert az álmoskönyvek szerint, ha menyasszonynak látnak valakit, az meghal. Nekem pedig semmi kedvem nem volt még megismerni azt a másik világot!

Utána szembe jött velünk egy félelmetes alak, gépfegyverrel a kezében. Azt mondta: ne haragudjunk, de kénytelen egy sorozatot ránk leadni a fegyverből. (?) Szinte bocsánatot kért, mielőtt megöl. Végigsöpört egy sorozatot a fegyverével az utca egyik oldalán.

Piroska barátnőm

Akkor én Piroska barátnőmmel gyorsan egy nagy farakás mögé bújtam. Igyekeztem úgy helyezkedni, hogy a bal felem (a szívem oldala) legyen a védett helyen. Mindenütt kerestem az udvarlómát...

Utána igyekeztünk Pirkóval kézen fogva minél távolabbra menni a helyszíntől.

Egy kislányt láttunk félig leesve egy székről: arckifejezése torz volt, szeme félig nyitva, véresen, – borzasztó látványt nyújtott.

(Álmoskönyv szerint: veszedelem!)

Nem kellett sokáig várnom, már délután kellemetlenség ért. Amint hazaértem és kinyitottam a szekrényemet, láttam, hogy ott és a szobámban minden felforgatva! Nem először fordul elő, meglopnak a háziak.

1947. november 12.

ÉJSZAKA zavaros, rémes álmot láttam. Talán azért, mert kicsit később vacsoráztunk? „Hekus Döncivel” és Gyurkával egy hegyről lefelé jövet, a bokrok közül gyanús alakok lestek ránk, el akartak fogni minket. Visszafordultunk, próbáltunk menekülni. Gyurka elől szaladt, én nem bírtam, csak a kezemet nyújtottam feléje, de nem várt meg.

Később egy kertben találtuk magunkat. Gyurkát verték, de én nem tudtam rajta segíteni.

Ez az álom talán azt vetítette elénk, hogy nem vagyunk egymáshoz valók.

Utána egy sovány, csapzott kiscicát kínoztam (én, a nagy állatbarát!), mintha mindennek ő lett volna az oka. Aztán megsajnáltam, lefektettem, és simogatni kezdtem. Mindez olyan zavaros, érthetetlen, és nagyon kellemetlen volt, s örültem, hogy már hajnali ötkor fölébredtem.

(Hekus Dönci Marosvásárhelyről ismerős diák, de nem ott járt iskolába, ahol én, csak baráti ismeretség volt közöttünk. Furcsa, hogy most álmomban előjött.)

Salgótarján, 1948. január 31.

GUGYI BÁTYÁMAT láttam mára virradó éjszaka. Álmomban olyan volt, mint Marosvásárhelyen, szembe jött velem elegáns extraruhájában.

Lám, valami jó is történik. Érdekes megérzés, mivel ma hírt hallottunk róla. Ili írta (a menyasszonya Nagyváradról), hogy Moszkvában van, megadta a címét, hogy írjunk neki. Milyen boldog lesz anyukám, ha ezt megtudja!⁵

1948. február 3.

NYUGTALANUL, rosszul aludtam éjszaka. Álmomban Gyurkát láttam, amint reggel megérkezik, vállán vadászfegyverrel. Vadászni voltak. Egy csúnya, nagyfejű pecsétgyűrűt húzott az ujjamra. Utána Pirkót láttam, amint utazásra készülve, tele csomagokkal érkezett hozzánk. Nem értettem az álmom jelentését.

⁵ Lám, tegnap láttam álmomban, és hír jött róla!

1948. február 8.

IGAZÁN SZÉP álmom volt, és ilyenkor nem szeretek felébredni. Gyönyörű helyeken, egy fenyves-erdő mellett sétáltam, rengeteg virág nyílt mindenütt. Amerre jártam, csokorba kötöttem a sok színes virágot, alig bírtam hazahozni.

Fölébredve, azon gondolkoztam, milyen nehéz az igazság útja. Nekünk megoldhatatlan problémát jelent egy kicsi otthon megteremtése. Aki lop, csal, aki a másikat eltiporja, – s emiatt még csak lelkiismeret furdalást sem érez – annak megvan mindene. Előttünk pedig csak a nehézségek, a leküzdhetetlen akadályok tornyosulnak.

És ki tudja, mi jöhet még?

1948. február 26.

KORÁBBAN feküdtem le a szokottnál, mert tegnap nem tudtam magam kialudni. Érdekes könyvet olvasok, de többször kiesett a kezemből, annyira álmos voltam, míg végül nem kísérleteztem tovább, megadtam magam az álomnak.

Aztán hajnali négykor fölébredtem. **Azt álmodtam**, hogy menyasszony vagyok, gyönyörű fehér hímzett, csipkés ruhában (álomban), olyan boldog voltam. Gyurka ölében vitt be a szobába, és úgy dédelgetett. Minek álmodom én ilyen szépeket, mikor mindez olyan messze van még. Lassan már egy éve lesz, hogy a menyasszonya lettem, és még minden rendezetlen közöttünk.

1948. április 7.

MICSODA vad álom... Az előző lakásban játszódtott le az egész. Hogy miért, nem tudom, de 4-5 órán belül ölf szert vettem be. Félve, borzadva lestem az idő múlását, mikor jelentkezik a hatása. Hat órákor eltelt belőle négy, még mindig semmi baj nem történt. Aztán eltelt hét óra, és én még mindig éltem.

Többen álltak körül, anyukám is ott állt aggódva; tudták, mi történt velem, mégis, rajta kívül mindenki közömbösen viselkedett. Olyan nyomasztó volt az egész álom, – jó volt belőle fölébrednem!

A valóságban pedig a szomszéd szobában, ahonnan csak egy ajtó választ el a háziaktól, már hajnali 5 órákor torkaszakadtából ordított az a haszontalan kis kölyök. Alig aludtam el, ismét fölriasztott.

Szörnyű ez a hely, bár már megszabadulhatnak innen!

1948. november 1. péntek

RENDKÍVÜL érdekes álmom volt, Péter atyát láttam. Én a papírvágóm sima felületére írtam valamit, és rajta maradt, mintha azt is belevésték volna. Az volt ráírva (de csak félig), hogy szeretlek. Péter atya mindenképpen látni akarta, de én nem akartam megmutatni neki, ezért kergetni kezdett a szobában; az asztal körül szaladgáltunk, aztán elvette tőlem a papírvágót. Nem tudom miért, de szégyelltem, s nem akartam megmutatni neki, mi van ráírva. Honnan jönnek elő ilyen furcsa álmképek, ami eszünkbe se jut éberen? Ki tudná megmondani?

1948. november 16. kedd

KÜLÖNÖS álmot láttam. Szép zöld erdőszelel sétáltam egy társasággal, magas fűben, szép virágok között. Hogy hová, nem tudom, de megérkeztünk valahová. Ott volt Gyurka. Mintha esküvőre készültünk volna, én menyasszonyi ruhában, koszorúval. Egy nagy templom előtt, temető közepén...

Borzong a hátam, ez talán rosszat jelent. Ilyenkor jó minél előbb fölébredni.

Talán ez az álom is egy előérzete volt, a nem sikeres házasságunknak.

Azóta is sokat álmodom, de folyamatosan nem jegyeztem föl, aztán mostanában újra elkezdtem leírni, s ugyanolyan érdekesek és színesek az álmaim, mint akkor ifjú koromban.

Balassagyarmat, 2003. május 1.

HAZAHOZTUK ATTILÁT a többnapos ünnepre. Mára virradóan, az elmúlt hetek eseményei miatt nyugtalanul aludtam.

Érdekes álmot láttam, de különösebb részletek nem maradtak meg bennem. Olyanokkal álmodtam, akik eddig még álmomban nem jelentek meg s már nem élnek: Apukát, Lombost, aki nekem valamiben segíteni akart, szegény, még álmában is. Nem tudom, mit jelenthet? Aztán Zsuzsikát láttam, talpig gyászban, talán a közeli temetés miatt. Csak annyi maradt meg bennem az álomból, hogy kellemes volt velük találkoznom.

2006. november 12.

HAJNALBAN fölébredtem, és csodák csodája, most nem felejtettem el az álmat, annyira különleges volt. És azt tartottam érdekesnek, hogy mikor ismét elaludtam, újra ugyanazt az álmat láttam.

Nem szabadban, hanem egy nagy zárt helyiségnek az egyik sarkában, fekete termőfölddel telt, kb. 1,5x1,5 méteres terület barna, téglányi kerámiával bekerített részen, térdig a földbe „beültetve” láttam (le sem merem írni, hogy kit!) O.Viktort; olyan hatást keltett bennem, mintha egy alföldi gazdát látnék, fekete ruhában, szűk rövidkabátban, fején fekete bundasapkával. Érdekes volt, hogy az amúgy is apró termete még kisebbnek látszott, a feje viszont nagyobb, bőre egészen sötétbarna és ki-dülledt, természetellenesen csillogó szemmel, mereven nézett egy pontra, s nem sokkal messzebb állt tőle a lányom.

Hogy honnan, miért jöhet az ilyen álom, azt föl nem foghatom, de annyira magam előtt látom még most is az a képet, nem megy ki a fejemből...

Este szól a telefon, lányom hívott.

Múltkori sértegetései után semmi bocsánat...

Ugyanis politikai nézeteink nem egyeznek, s ha véletlenül kinyilvánítom a véleményemet, kíméletlenül letorkol, s már nem először fordult elő.

Most az a gondom, hogy egyetlen nagylány-unokám szalagavatójára nagyon szívesen elmennék, de valahogy kellemetlenül érintene, ha ott kellene éjszakáznom.

2006. november 14.

DÉLUTÁNI PIHENÉS közben olvastam egy igazán izgalmas regényt, jó írótól, aztán mégis – elnyomott az álom egy rövid időre. Ilyen talán eddig nem is fordult velem elő, hogy nappal álmodjam.

De mit?

Egy vörös tyúk ült a földön, mint egy kotlós, amely éppen költi a kiscsibéit, aztán egyszerre fölötte egy hatalmas vércse kezd keringeni, kiterjesztett szárnyakkal. Szegény tyúkanyó összehúzta a nyakát, mással nem védekezhetett, mivel nem hagyhatta ott a tojásait.

Azt nem tudom mi lett a vége, mert hirtelen fölébredtem. Örültem neki, mert valószínűleg lecsapott rá, és én nem szeretem a véres jeleneteket.

2006. november 15-ére virradtam

HAJNALBAN, ki tudja miért, számokat láttam, és fölébredve sem felejtettem el, pedig nem jegyeztem le. Valamelyik nap egy álmokkal kapcsolatos gyakorlatot elemzett egy magazin: mit kell tenni, hogy ne szálljon ki azonnal az agyunkból, ha álmot látunk. Nos, nálam bevált.

Tehát: Láttam egy láthatatlan embert, valószínűleg feketett egy hosszú, simára gyalult deszkaasztal mellett. Azért írtam, hogy láthatatlan, mivel nem lehetett látni, csak álmomban teljesen természetesnek tűnt, hogy ott kell lennie. Az asztalon szépen sorban állt egymás után négy csillogóan tiszta, érdekes formájú, átlátszó, lapos üvegedény, mindegyikben szintén átlátszó folyadékkal félig töltve, és összekötve sorban, a következővel (mint valamikor a fizikai gyakorló teremben). Ráadásul balról

jobbra nézve, mindegyiken egy-egy szám volt tisztán, világosan olvasható: 1, 2, 3, 7.

A folyadéknak rendeltetése lehetett, mégpedig az, hogy azokban valamilyen, beteg szíveket gyógyító orvosság keringett, és a nem látható meztelen (mert álomom szerint így emlékszem rá), emberbe vitték át, és azon keresztül keringették. Persze, mindez csak álomban lehetséges, hogy valamiből a szívbe jutó folyadék vissza-visszafolyva utána is vízszerűen átlátszó, tiszta legyen, de álomban így történt.

Kicsit ébredvezve, félálomban minden újra ismétlődött.

Ezért aztán elhatároztam, hogy a számokat nem fogom elhanyagolni. Elmegyek, és megjátsszom a lottón, mind a 6-os, mind az 5-ös lottóra fölteszem, megtoldva egy, ill. két számmal. Hátha?

Ha pedig nem válna be, az is nyereség. Olyankor az ember nem pénzt, hanem tapasztalatot nyer.

Megjátsszotam. Nálam nem vált be. Nos, én tapasztalatot gyűjtöttem-nyertem. Ez is valami.

2007. február

HÓ ELEJÉN TÖRTÉNT. Micsoda álom? Ismét a „törpét” láttam. Érdekes, mert megint a természet ölen találkoztam vele. Most azonban elegánsan felöltözve jött felém és megkérte a kezemet!

Azért érdekes az egész, mivel mostanában igazán nem foglalkozom vele, persze, a TV annál inkább többször, most talán a Kossuth tér kerítés-bontása miatt jött elő még álomban is, mivel a vízcsapokból is ilyen hírek folynak...

2007. május 16.

IDŰNKÉNT igazán érdekes álmaim vannak. Reggelre virradóan megint egy **nagyemberrel** álmodtam. Pedig még csak azt se mondhatom, hogy néztem volna a televíziót, s azért fordulhatott elő. Mindegy. Gyönyörű tavaszi nap volt álmomban, akárcsak a valóságban. Valahol, ismeretlen helyen, de kint voltunk a természetben. Körülöttem gondosan megmunkált zöldségeskert. Ahogy megláttam, szemben zöldségágyások, tisztán gereblyézve, megkapálva, locsolva, frissen ott sorakoztak a sárgarépa és petrezselyem ágyások, jobbra tőlem pedig újborgonya két sorban, éppen virágzott, annyira tisztán láttam, hogy talán még most is meg tudnám számolni, hány feltornyozott bokorban. Jó volt nézni, hogy ilyen szép veteményes-kertem van, pedig nem is én gondoztam.

A lényeg mégis csak az volna, ki is az a **nagyember**, akit láttam álmomban. Ő bizony Gy. Ferenc volt, szépen, elegánsan öltözve, mint mindig, jól fésülve üdén jött velünk szemben.

Észre vettem, hogy a kis csoportban, ahol én is voltam, egy ifjú hölgyhöz közelit. Mosollyal az arcán odajön, köszönti a társaságot, majd a csinos fiatal nő elé lép, letérdel előtte, és megkéri a kezét. Még csak nem is volt zavarban azért, mivel mindnyájan tudtuk, hogy többgyermekes családapá, s viselkedése hogy fér össze a jele-nettel? De ő egy-két szóval elintézi, valamilyen magyarázatot ad rá, egyszerűen, hogy ő szereti ezt a nőt, ezért választja új felségéül, de azért nem hagyja el a családját sem.

Ennyi volt az álmom, folytatása nincs, mivel álomból fölébredtem.

2008. január 14.

E NAPRA VIRRADVA, álmot láttam, amit külön novellaként is meghagytam, annyira változatos és érdekes.

Mindig érdekelt: hogyan működnek az ember bonyolult agytekervényei bezárva a koponyában? Néha olyan eseményeket látunk álmunkban, amelyek ébrenlétünk alkalmával soha nem jutnának eszünkbe, máskor pedig valamihez kapcsolódnak, ami érdekel bennünket, ami a közelmúltban történt velünk, vagy amit nagyon szeretnénk elérni.

A mostani álom valamihez kapcsolódik, ami nem hagy nyugton. Ugyanis tegnap egy nagyszabású irodalmi bemutatóra – (a Pesti szalon) bemutatkozásra gyűjtöttem, állítottam össze anyagot a számítógépben. Erre az alkalomra kértek tőlem verseket, novellákat, hogy azokból válogassanak és meghatározzák egyénekre szabva a műsor címét.

Az összegyűjtött anyag között szerepelt egy, általam „Akasztófahumor”-nak elnevezett novella. Érdekes téma, röviden: még a rendszerváltás végén, vezető állást betöltő párttagok között is akadtak olyanok, akik hatalmukat kihasználva, tetteikkel még a Rákosi időkre emlékeztető módszereket is túlszárnyalni igyekeztek.

Történt, hogy a korábbi vezető nyugdíjazását követően, az új vezért befolyásolva, egy ifjú titánt (szintén párttagot) óhajtottak magasabb posztra juttatni, aki addigi helyén a legegyszerűbb feladatait is csapnivalóan látta el. Mindezt úgy, olyan valaki félreállításával igyekeztek megtenni, aki azon a poszton kiválóan teljesített, kiemelkedő munkája

miatt közmegebecsülésnek örvendett, s annak ellenére, hogy nem lépett be a pártba, folyamatosan jutalomban és (még kormány-) kitüntetésben is részesült.

Az illető csupán folyosói suttogások révén szerzett az előkészületekről tudomást, s ezért határozott kérdést tett föl az illetékeseknek, mivel róla lett volna szó, s akkor határozott nemleges választ kapott, letagadták, mire készülnek.

Pedig már alattomban, a háttérben folyt az előkészítő munka, holott az ügyet le lehetett volna zárni emberséges módon intézve is, vele megbeszélve. De nem úgy tettek. Aljas tervük miatt biztos, még ők is szégyenkeztek volna nyilvánosságra hozni. Ahogyan én elneveztem a két legilletékesebbet: Azért történhet meg ilyesmi, mivel egy jellemtelen vezet, egy gyenge jellemet (az új vezetőt), aki nem ismerte a helyzetet.

A novellák közt válogatva, átolvasva, most magam is inkább humorosan fogtam föl az akkor, nagyon szomorú esetet. Beválogattam a küldeménybe, s ha kiválasztják, az olvasók megérthetik, mik történhettek meg akkor.

Álmomban úgy jelent meg a múlt, hogy a város korábbi autóbusz-állomásán találkoztam a „gyenge jellemmel”, aki nagyon udvariasan kezicsókolommal köszönt nekem, s nem ment tovább útjára, hanem elkísért a templomig. Ott megláttam egy másikat, szintén vezetőállásban levő asszonyt, akivel fiatal korunk óta jó ismeretségi viszonyban álltam. Nemrég’ vonult nyugdíjba. Még előtte – és én nem tudhatom miért, de – meg nem magyarázható módon járt el velem szemben. Máig nem tudom magamnak megmagyarázni, mi lehetett az oka.

Történt, hogy én, mint a Komjáthy Jenő Irodalmi és Művészeti Társaság tagja, a múlt évben is két-három

pályázati anyagot adtam át, a szokásos évkönyv megjelentetéséhez, válogatásra.

Az év folyamán több összejövetelt is tartottunk, egyiken megjelent a főszerkesztő is, aki sorban elmondta a jelenlevőknek véleményét a beküldött alkotásaikról. Nekem azzal adta át, hogy nagyon tetszik neki a téma, a novella is, de ismeri lírai íráskészségemet, ahogyan ő nevezte, javasolta, *tegyem kicsit líraibbá*, hiszen egy szerelmi történetről szól.

Otthon átdolgoztam, azóta az egyik legsikeresebb történetnek könyvelem el, és visszaküldtem neki e-mailben. Ugyanakkor személyesen, floppyn vittem át annak az akkor még posztján levő asszonynak, aki álmomban megjelent, mivel az ő közreműködésével állítják össze, átnézik nyomdába adás előtt a beérkezett írásokat. Elmondtam, megbeszéltem a főszerkesztővel, és ő tanácsolta, hogy átdolgozva adjam át. Kértem, hogy a kötetbe ez kerüljön be, a korábbi anyagot tekintse tárgytalannak.

Telt-múlt az idő, év végefelé szokott elkészülni a kötet, de csak nem jön a meghívó, ugyanis a bemutatóra sok érdeklődőt és a szerzőket is meghívják, s részleteket olvasnak fel a kötetből.

Jóval később, egy könyvtári látogatás alkalmával megláttam az új kötetek között a legutóbbi kiadványt. Belelapoztam, és megkérdeztem a pultnál ülőket, mikor tartották a bemutatót, és csodálkozva mondtam, hogy én nem tudtam róla, nem kaptam meghívót sem, holott nemcsak erre, de mindenféle rendezvényre szoktak küldeni nekem. Nem ismerték a részleteket, de arról tájékoztattak, hogy már nincs náluk ingyenes példány, amit a szerzőknek át szoktak adni. Én azonban megvásároltam, mivel kíváncsi voltam az eredményre.

Nem szerzett számomra örömet, amikor otthon átlapoztam és elolvastam benne a saját nevemen megjelent írományt. Még a hajam szálai is égnek álltak, amikor rádöbbsentem, mit tettek vele. Az még kisebb baj lett volna, ha a korábban leadott eredeti rövidebb anyag szerepelne benne, változatlanul. De még azt is alaposan **kivesézték!** Megdőbbsenve hasonlítottam össze a sajátommal. Ugyan minden történés benne maradt, de megcsonkítva, átfoglal-mazva, **lecsupaszítva**, s olvasás közben olyan érzésem támadt, mint amikor egy diák átfut egy anyagon, és annak **rövid, vázlatos** változatát adja elő az órán, tőmonda-tokban! Majdnem sírva fakadtam.

Korábban minden alkalommal visszajuttatták minden-kinek a kiválasztott anyagát, ha változtattak rajta, hogy azt átnézve, aláírásával ellátva küldje vissza nyomta-tásra.

De most ez, legalábbis az enyémnél, elmaradt. Nem értettem az egészet, hiszen a nyomtatott kötetben több novella jóval nagyobb terjedelmű, mint az én szépen átdolgozott anyagom, amit szerettem volna a megjelenő kötetben látni. Sőt, a rövid **vázlatnak**, amit betettek a nevemben, a végénél alig egy rövid szakasz foglal el egy teljes oldalt, a lapnak a nagyobb része üresen ásít, ahová elfért volna a hosszabb anyag is.

Leforrázva, megalázva éreztem-érezem magam. Azon-ban még kifogásolni se kínálkozott alkalom, mivel az érte felelőst időközben nyugdíjazták.

Most értettem meg egy alkalommal egy ismerősömnek a korábbi megjegyzését. Hallotta az illető kijelentését, rám hivatkozva: miért akarnak engem az írásaimmal fel-színre hozni? Ugyanis valaki tényleg ajánlotta, hogy

jelentessenek meg legalább egy kötetemet a város támogatásával.

...És most az illető álmomban jelenik meg! Talán neki is eszébe jutottam, és lelkiismerete fellázadt, azért, amit ellenem elkövetett?

Álmomban a templom közelében jelent meg, ameddig a másik személy elkísért. Az asszony kedvesen közeledett felém, kérés nélkül a kezembe nyomta kicsi fekete válltáskáját (?), azzal, hogy benne van a lakása kulcsa, menjek föl, nyugodtan nyissam ki az ajtót és ott várjak rá...

Nem vagyok álomfejtő, mit jelenthet mindez.

Ráadásul, amikor álmomban a luxus-kivitelű ház elé értem, ahol ő lakott, bejárata viszont azzal ellentétben, elhanyagolt állapota miatt, szinte szemet szúrt nekem. S ott, egy szintén nagyon régen nem látott régi ismerős nő várt rám, aki eligazított, hol találom a keresett lakást.

Aztán fölébredtem.

A két eset, a két ember, aki álmomban megjelent, csupán annyiban függ össze, hogy mindketten szándékosan, de igazságtalanul nagyon megbántottak, megaláztak engem, s mindkettőjük cselekedetére jellemző, hogy emberséges módon, velem megbeszélve kellett/lehetett volna intézkedni.

Fölébredve elgondolkodtam azon, tán' azért álmodtam velük, mert nekik is eszükbe jutott a történetem, hátha érzik, megbánták tettüket?

Azt, hogy ők hogyan számolnak el a lelkiismeretükkel magukban? Számomra mostanáig érthetetlen maradt mindkettőjük cselekedete.

2008. június 19.

E NAPRA VIRRADVA, érdekeset álmodtam.

Tegnap e-mailen küldtem levelet a lányomnak. Sosem tudok velük beszélgetést kezdeményezni telefonon, mivel náluk estefelé valaki folyton a telefonon ül, és mindig foglalt. Ezért választottam az e-mailt, bár tudom, hogy Katicám ritkán néz bele az elektronikus postájába, de majd csak észre veszi.

Valószínűleg az álmom ehhez kapcsolódik. De milyen különleges álom volt, a helyszín és a tartalom is. Mintha a városszéli kertünkben játszódtott volna le, de mégis más, mert a tér sokkal tágasabbnak tűnt, mint a valóságban. Hatalmas területet láttam be, magas hegyen járkáltam Katámmal, én a jelenlegi koromban, ők is. Vigyázva lépkedtem, jól bírtam a gyaloglást a rossz utakon, bár álmomban is vigyázva figyeltem a változatos, hepehupás, árkokkal tarkított talajt, ahová léphetek. Ám álmomban sokkal jobban tudtam menni, mint a valóságban.

Néhol Danika odajött mellém és karon fogott, de én megnyugtattam, hogy semmi baj, bírom a járkálást. Emese is velünk tartott. S én mentem, csak mentem Katival, s egyszer, amint körülnézek, jobbról, a csupasz hegy tetején, azt kettéosztva, egy nagykiterjedésű folyót látok, ahogyan hömpölyög, mint a fél Duna, és hullámszik, úgy folyik lefelé a hegy másik oldala irányába. Azonban mielőtt odaérne, kétfelé válik a víz, a bal oldali ág keskenyebb, mint a jobb oldalon folyó ága; előtte olyan temérdek víz látható, mint egy hatalmas tó.

Imént még egy mélyúton, karonfogva haladtam Katival, most azonban, ahogyan nézem a hömpölygő vizet, ott a tó közepén úszik az én lányom, sötét haja lebeg utána,

mint egy sellőnek. Akkor már mi is fürdőruhába öltözve haladtunk arrafelé.

Akkor fölébredtem. Szokásom szerint fölkeltem, elvégeztem azt a tornagyakorlatot, ami megszünteti a bal karom zsibbadását. Lábak összetéve, mélyen a földig hajlok, kezem érinti, vagy majdnem érinti a talajt, két karom lógatva elől balra és jobbra lassan forgatom, közben a forgással szinkronban mélyen beszívom, és kienyegedem a tüdőmből a levegőt, mindezt hússzor ismételve. Utána a térdeket kissé behajlítva állok fel. Ez után elindulok a kis szobában, közben a két kezemet kinyújtva, lendületesen felváltva (minél magasabbra emelve) előrehátra lengetem, kihasználva a területet, végigjárom az előszobát is, oda és visszasétálva, ismétlen ezt is legalább húsz alkalommal.

Utána visszafekszem az ágyba, és tovább alszom, amíg fölébredek.

Az álmot ma visszaidéztem és érdekes, nem szállt el, mint máskor, tisztán láttam magam előtt a vizet, benne úszva a lányomat.

Ismét elaludtam, s az álom folytatódott. Ugyanazt a környezetet látom, fenn vagyunk a hegytetőn, visszafordulunk mindnyájan. Jobbra, a hegytetőn a kertszomszédom: Jenő biciklijét látom a fűre fektetve, mellette szanaszét dobálva a holmija és néhány ruhadarab mellette. Ő is ott van valahol, de nem látom.

Folytattuk utunkat, majd balra fordulunk, de inkább velünk szemben egy piros téglából épített tanyai ház áll kerítetlen udvarban, jó állapotban, mégis elhagyottan. A mi kerti házunk. Be akartam nézni a házba, valami erősen hajtott, hogy bemenjek, de fölébredtem. *Eddig tartott az álom.*

Már ébren, eszembe jutottak a korabeli olvasmányaim, mit jelenthet az a sok víz látványa... nem tudom megfejtetni. Arra emlékszem, hogy a piszkos, zavaros víz betegséget, rosszat jelent, de amit én láttam álmomban, nem olyan volt, csak hullámozó, lefelé zúduló, nagytömegű víz.

Gyakran látok álmomban hatalmas, nagy házakat. Talán az otthon, az ifjú korban elvesztett meleg családi otthon hiánya hozza elő ezeket, ami szinte egész további életemben kísértett. Nem tudom.

ÁLOM, DÁTUM NÉLKÜL. A következő álmot nem tudom, mikor láttam, mivel később találtam meg a gyorsan leírt jegyzet-papírt, amire lefirkantottam, az álmok közé nem írtam be.

Álmom Balassagyarmaton zajlik. A Fő utcán, a katolikus templommal szemben mentem felfelé, befordultam egy szélesebb utcába, mint amilyen a valóságban is lé-

tezik. Ezen a helyen gyakran járok álmomban, ahol régi, talán a 19. század előtti méteres falakkal körülzárt ódon házak állnak. A kórház irányába fordultam, s álmomban előttem az Ipoly-part mentén óriási, kopár sziklák tornyosultak.

Ezek azonban nem hegyek, inkább olyan téglából épült, keskeny falak lehettek. Az országhatár felé eső oldalra is átmentem, fel a meredek tetejére, ahol egy kb. fél méter szélességű keskeny kőkerítésen kellett átmásznom, ami szétvált, amíg én átléptem rajta.

Máris a korábbi helyen találtam magam, visszatértem, a szinte egekig érő sziklára, ami lezárta a várost a határ túloldalától. Ekkor azonban már Miklóssal (már nem élő volt férjemmel) bolyongtam... Mindketten a Szalézi szerzetes házfőnök atyához készültünk. Sokáig járkáltunk, miközben a (volt) férjem eltűnt mellőlem, nem tudom, miért. Utána egyedül járkáltam tovább, amíg ismét feltűnt a látótérben a magas sziklafal.

Egyszerre a mostani, valós Balassi gimnázium környékén találtam magam, ill. annak a helyén, ahol álomban egy hatalmas kéttornyú székesegyház magasodott. Előtte elhaladva, a templom kapuja előtt Miklós hangját véltem hallani. Bekopogtam! Választ sem várva benyitottam, s ott, a bejáratnál egy nagy asztal mellett, szemben ült előttem házfőnök atya, vele szemben, nekem háttal pedig Miklós, aki láthatólag engem megpillantva, leplezve érezte magát, miközben a házfőnök fejét csóválta amiatt, hogy én hogyan kerülhettem oda?

Utána nem tudom, mi történt, bár még nem ébredtem fel. A nagyon furcsa hatalmas sziklafalakat és a monumentális székesegyház épületét még ébren is sokáig magam előtt láttam. *(Olyannak láttam a sziklafalakat, mint az előző képen, amit ismeretlen szerzőtől, az internetről vettem át.)*

2008. augusztus 18.

VALÓSÁGOS KRIMI, amit álmodtam. A jelenetek négy felvonásban következnek.

Még valamikor az éjszaka elején kezdődött az álom, s közben mintha ébredeztem volna, mégis csak reggel ébredtem fel igazán, és csodák-csodája, nem felejtettem el belőle semmit, mivel minden apró részletre, annyira világosan emlékezem, mintha a valóságban is megtörtént volna velem.

Látom magam előtt azok arcát, akik velem voltak, a helyi nagy kórház hátsó bejáratát, a kis helyiségeket, ahol megoperáltak, látom a tájat, az utat, ahol autóban ülve történtek velem az események.

A történet kezdete Balassagyarmaton, a felújított kórház területén zajlik. Ott áll mellettem fehér köpenyben az ismerős nővér, aki közbenjárt az orvosnál, hogy megoperáljon, akit szintén ismerek, de egyiküket sem ebből a kórházból, hanem a budapesti Uzsoki utcai baleseti sebészetről, ahol már többször megfordultam egyrészt saját magam ügyében, másrészt ott műtötték kétszer is fiamat, csípőficamjának helyreállítása érdekében.

1. rész:

Nos, ott állok, valahol a helyi kórház hátsó bejáratánál egy szűk helyiségben, az általam nagyon jól ismert nővérrel, aki a műtetre készít föl engem. Fekete haja hullámos, rövidre vágott, arcbőre is kreol, szeme ugyanolyan fekete, mint a valóságban. Nagyon kedves, barátságos hozzám. Megnyugtat, hogy a doktor úr (aki a valóságban, a budapesti kórházban altató-főorvos) nagyon ért a szemműtétekhez (?), s nagyon egyszerű módszerrel állítja helyre a páciensek látását. Meg is mutatja, milyen kellé-

kekkel. A sarokban egy kisasztalon egy tál, benne amolyan erős sárgás-rózsaszínű, apróra méretezett, valamilyen kemény túlldarabok úszkálnak. Gyanúsán szemlélem és megkérdem tőle: valóban, ezzel, helyre lehet hozni az én alig látó jobb szememet? – Igen, ezzel eredményesen gyógyítja a doktor úr! – Álmomban kétségeim támadnak: egy aneszteziológus doktor hogyan operálhatja a szemeket, ráadásul olyan gyanús valamivel? Azonban a nővér váltig állítja, hogy minden eddigi tevékenysége jó eredménnyel zárult. Megnyugszom.

Az események pedig tovább zajlanak.

Ugyanott, abban a kicsi, alig másfél négyzetméteres helyiségben megtörténik a műtét, minden érzéstelenítés, és altatás nélkül. Én pedig moccanás nélkül tűröm az egészet, és világosan látva figyelem az eseményeket. Valami szikével belenyúl a szemembe, helyet készít az anyagnak, amit be fog oda ültetni. Kivesz a tálban úszkáló anyagból egyet, beilleszti, széleit eligazítja, és már készen is áll, leteszi a kezéből a segédeszközt, megtörli a kezét és bejelenti: elkészült, s ha úgy tetszik, hazamehetek. Én azonban megkértem a nővért, hogy jelöljön ki nekem egy helyet az egyik üres teremben, ahol megpihennék. A nővér bekötözi a megoperált szememet, majd azt mondja, menjünk.

Elindulunk, de változik a kép, a nővérrel karonfogva sétálunk a kórház bejáratával szemközti részen, elhagyott helyeken. A táj havas, mindenütt fehér hó borítja az utakat, amelyek nem is látszanak, hogy hol vannak, ezért inkább botladozunk a nagy hóban.

A nővér rám néz: hogy érzi magát? – Köszönöm, nagyon jól, és annak örülök, hogy teljesen tisztán, nagyon

jól látok. – Hogyan? – kérdezi tőlem – hiszen bekötöttem, nem láthat vele, majd csak akkor lát, ha leszedjük a kötést.

Én azonban határozottan emlékeztem, hogy mindennek ellenére (álmban), nagyon tisztán láttam a hátsó udvarban mindent, amerre megfordultunk: a kék eget, a havas tájat, az épületeket. Nagyon boldog voltam – sajnos, csak álmban.

De sajna, itt megszakadt az álom.

Ehhez annyit hozzá kell fűznöm, hogy a valóságban a bal szememmel alig látok, pedig háromszor műtötték – sikertelenül – ezért már csak a jobb szemem használható, és aggodalommal tölt el, hogy azzal is egyre rosszabb a látásom, s nagyon szeretném, ha legalább addig használhatnám, amíg a kész köteteimet hagyományos nyomtatásban is kiadhatnám. Eddig csak az Interneten jelent meg elektronikus kiadásban nyolc kötetem, most készül nyomdában az első novellás könyvem. S ez már álom, hanem valóság.

2. rész:

Álmom még mindig folytatódik.

Most Balassagyarmat hosszú fő utcáján, a Rákóczi fejedelem útján, a kivénhedt, régi zöld Wartburg gépkocsiban ülök és a kórház felé hajtok hótól sáros, lucskos utakon. De ez az útszakasz nem olyan rövid, mint a valóságban, hanem hosszú, kanyargós, keskeny, régimódi út, bal felől árok keretezi, jobb felől telefonpóznákkal.

Ahogy vezetem a gépkocsit, egyszer csak észreveszek bal felől, az árokparton, a gépkocsihoz közel, egy gyanús alakot, egy terroristát! (Ehhez jó tudni, hogy tegnap rendeztem a könyvespolcomat, és elkezdtem olvasni a Berkesi-sorozat egyikét, amelyben terrorista merényleteket

követnek el.) Amikor elhaladok mellette, látom, hogy fegyverét fölemeli, és rám szegezi. Ekkor lehajolok a műszerfalhoz, s bal kézzel, vakon vezetem tovább az úton a járművet. A terrorista lövését hallom, de nem talál el, sikerült egérutat nyernem.

Ismét a kocsiban ülök, jobbra nézve, ott áll gépkocsijával az aneszteziológus orvos-ismerősöm, aki a műtétet végezte. Segítségemre siet, előveszi fegyverét, és viszonozza a terrorista támadását. Valószínűleg sikerrel, mert többé nem találkoztam vele.

3. rész:

Még mindig álmodom.

Megint a kórházban vagyok, a nővérrel beszélgetek. Nagyon kedves hozzám. Azt mondja, hogy pihennem kellene, előkészíti az ágyamat, ne menjek haza. Ugyanis éjszaka van. Jó is lenne, mert nem szívesen indulnék útnak, ilyen latyakos utakon. Karon fog és úgy vezet be egy szobába.

Ekkor ébredtem fel. Reggel azon gondolkodtam, ki is az a két ember, akit olyan élethűen láttam álmomban, és most is magam elé tudom őket idézni. Akkor jöttem rá, hogy Budapesten, az Uzsoki utcai kórház baleseti sebészetén dolgoznak mindketten. Onnan ismerem őket, ahol a fiamat műtötték, sokszor jártunk ott kontroll-vizsgálaton is. És mindkettőjükről – az álomban megjelenő orvosról és nővérrel – mindig jóérzéssel emlékezem meg. Ők azok, akik emberi, példamutató, hivatásukhoz illő magatartásukkal még álmomban is segítettek.

2010. július 4.

ÁLMODTAM, de még ilyen álmot... Nem is akárkít, hanem Hitlert láttam, teljes katonai díszben. Hatalmas nagy embernek tetszett álmomban. A kisfia volt mellette, egy szintén – korához képest – túl nagyra nőtt kisbaba...

De minden olyan barátságos volt, s nem olyan, ahogyan én viszolygok egy háborús gyilkostól, aki a fél világot szeretne volna kipusztítani...

Még most is látom, amint ott állt – valamilyen szabad, elég kopár területen – és csak úgy, mellesleg parancsokat osztogat hátravetett fejjel, s mintha O.V-ra haragudott volna, vagy hadban állt volna vele (nem akárkikkel álmodom én, megválogatom a társaságot, mondhatom!)

Arra emlékszem, hogy én Hitler kisfiára vigyáztam! S nem is olyan nagyon régen olvastam talán a Válogatás Magazinban, hogy nem lehetett gyereke (ellőtték az egyik golyóját), azonban álomban minden lehetséges.

A helyes, túl nagyra nőtt babára szeretettel vigyáztam. Álomfejtési múltamból annyi megmaradt, hogy kisfiúval álmodni szerencsét jelent, s mit ad Isten, Tündér (egy irodalmi lap főszerkesztője) ma küldött nekem e-mailt, adjam meg a címem, mivel a pályázaton különdíjban részesültem...

Még mondják, hogy babona az álomfejtés!

2012. április 1.

MÁR ÉPPEN elkészült a kötet, s továbbítani akartam, amikor arra ébredtem, hogy éjszaka ismét érdekes álmot láttam. Olyan érdekes volt ébredni belőle, mivel azt hittem, hogy egész éjjel tartott az álmom, olyan hosszúnak tűnt. Azonban tudtam, hogy reggel 7 órakor rövid

időre fölébredtem (olyankor szoktam a szemcseppet a bal szemembe belecseppenteni), s még nem akartam fölkelni, s utána újra elaludtam, s az álom akkor kezdődött...

Egy olyan erdőben járkáltam valakivel (nem tudok rá visszaemlékezni, hogy ki volt), egy mindenhol nedves, de nem sáros, mindenhol zöld füves erdőrészeken, magas, karcsútörzsű fák sűrűjében, minden fatörzsnek csak fent, jó magason volt a koronája. Folyton váltakozott a terep, hol felfelé, meredekre kellett menni, hol le a mélyen fekvő területre, s ez ismétlődött változatlanul nagyon sokáig, ahol a földön régi gyalogos és kocsikutakat lehetett látni. Mi valahová igyekeztünk (nem tudom hová), de csak mentünk és mentünk szorgalmasan, s nem találtuk meg azt a kijárt utat, ami célunkhoz vezetne.

Az egészben az volt jó – álmomban, hogy én bot nélkül egész jól bírtam az egész éjszaka tartó járkálást, s álmomban nem fáradtam el, csak mentem hol le, hol fölfelé a nehéz erdei úttalon utakon...

S amikor megpillantottuk a felfelé vezető kijárt utat, akkor ébredtem fel, az ablakon már besütött a nap.

OTTHONOM

Kisbárkányban

ELSŐ OTTHONOM ebben a kicsi faluban volt, ott születtem.

Édesapám az első világháború után Kisbárkányban kapott tanítói állást, ahol meg kellett szerveznie az iskolát. Az iskola mellé épült a tágas vidéki tanítói lakás. A falutól 5 kilométerre, Sámsonházán volt a környék egyetlen postahivatala, ahonnan a kisbíró hordta-vitte hetenként kétszer a leveleket és egyéb küldeményeket. Azokon a napokon, amikor nem járt a postás, a fiatal tanító gyakran átruccant ügyeit intézni, újságot vásárolni. Nagyobb település lévén – több tanult ember élt ott is, a Hangya-szövetkezet élelmiszerboltot tartott fenn, ahol már nagyobb választékból lehetett vásárolni, mint a kicsiny falu szatócsboltjában.

Ismerkedésük édesanyámmal úgy történt, hogy özvegyen maradt három éves kisfiával (aki a legidősebb fiútestvérem, Gusztai bátyám). Első férje Budapest mellett, Rákosligeten, jó módú gimnáziumi tanár volt, hirtelen halálát követően a házakat pénzzé tették, ami kisfia öröksége lett, azonban a nemsokára bekövetkező gazdasági világválság következtében bankban elhelyezett pénze semmivé vált. Ahogy aztán többször szó esett róla a családban, egy levélbélyeg ára maradt meg belőle.

Anyukám nagybátyja Sámsonházán lakott, ő ott tanított az általános iskolában és kántora volt az evangélikus egyháznak. Anyukám ott pihent a kisfiával, a nagybácsinál.

Egy ilyen alkalommal, a falusi postán, a városiasan öltözött, csinos, fiatal hölgy (az én anyukám) akadt a fiatal tanító útjába. Karcsú, remek alakja, dús, vörösesbarna

hajkoronája megragadta figyelmét. Ő is levelet adott fel a postán. Előbb feltűnés nélkül szemrevételezték egymást, majd a férfi tisztelettel megemelte kalapját, mire a hölgy tartózkodó udvariassággal megbiccentette a fejét. Ezt követően ki-ki indult a maga útjára. A tanító egész úton hazafelé – majd otthon is – törte a fejét, ki lehet ez a nyilván nem idevalósi fiatal nő? Hogyan kerül ide? – hiszen nagyjából már a környék minden falujában élő úri családot ismerte.

Ezután egyre gyakrabban átsétált a faluba, remélve, hogy majd csak összefutnak ismét. Valóban szerencsésnek tartotta magát, amikor a körjegyzői irodában ügyeit intézve majd' elakadt a lélegzete, amint meglátta a bájos idegent Matyikával, a jegyző feleségével társalogni, egy szöszke, mellette két-hároméves kisfiúval. A kisfiú elgondolkottatta apámat, arra gondolt: talán már nem is szabad a hölgy? – lehet, hogy férjes asszony?

Nem akart kétségek közt maradni, ezért, mivel a jegyző nejét már jól ismerte, a hivatalos ügyeit befejezván, odament köszönteni. Akkori szokás szerint meghajolva, kézcsókkal üdvözölte Matyikát, így már nem tetszett tolakodásnak, hogy az ismeretlen hölgynek is bemutatkozzék, akit Margitnak szólítottak. Jövőben már könnyebb lesz majd a további nyomozás, és alkalom keresése újabb találkozásra.

Nem kellett sokáig várakozni, mert Sámsonházán egyházi ünnepségekre készülődtek. Meghívták a környező községekben élő tanult embereket, köztük a fiatal tanítót, kik az istentisztelet utáni lakomára is hivatalosak. Ekkor már többet tudott a csinos ismerőséről. Amikor szóba került, az aljegyző elmondta neki, hogy a kántortanító unokahúga, nemrég' özvegyült meg és most hosszabb

látogatásra érkezett rokonaihoz. Ezért megszervezhette, hogy a lakománál „véletlenül” egymás mellé kerüljenek. Most már mód nyílt vele meghitt beszélgetésbe merülni, és a következő találkozást megbeszélni.

Mindketten jól érezték magukat a hangulatos társaságban, kellemes emlékekkel búcsúztak el, a következő viszontlátás reményében. Így történt, hogy Margit asszony nem sokáig maradt özvegyen, mert apám a nagybátyjától hamarosan megkérte a kezét.

Elkészült az iskolával egybeépített tanítói lakás, ahol a legszükségesebb bútorokkal már berendezkedett apám. Néhány hónapi udvarlási idő után úgy döntöttek, hogy összeházasodnak. Apró akadály középük állt ugyan, az, hogy a menyasszony és vőlegény más-más vallású. A község pedig, ahol tanít, szintiszta katolikus. Akkori szokás szerint elvárták, hogy tanítójuk a majdan születendő gyermekeit katolikusoknak kereszteljük. 1923. június 1-jén házasodtak össze. Az esküvőt a katolikus templomban tartották. A menyasszony nagybátyja evangélikus kántortanító, ezért eleget téve a szokásoknak, az evangélikus templomban is megáldatták frigyüket. Házaságukról el lehetett mondani, hogy – mint a mesében – boldogan éltek, míg meg nem haltak!

Anyukám, otthonát felszámolva, a bútorait, minden holmiját elhozatta Kisbárkányba, ahol apukám állásához egy újonnan épített tágas vidéki, lakás tartozott kerthasználattal.

A lakás bejárata előtt széles, mozaiklapokkal lerakott, fedett folyosón át lehetett bejutni egy tágas előszobába. Onnan jobbra nyílt egy nagy ebédlő, mellette kis szalon. Onnan át lehetett jutni a nappali szobába, majd a hálóba, amely ettől alkóvvál volt elválasztva; nyílását nagy, nehéz

bársonyfüggöny foglalta el. A hálót az előszobából is meg lehetett közelíteni.

A szobák berendezése ízléses, a kor divatja szerint kényelmes, otthonos volt. Az előszobában csak egyszerű, a faluban szövött szőnyegek voltak leterítve, amit a ragacsos sár miatt gyakran ki kellett mosni. Az ebédlő ablakai a szép virágoskertre nyíltak. A szoba közepén hosszú, ovális asztal trónolt, körben magas támlájú székekkel. Az egyik falrészt egy terjedelmes, régimódi szekrény foglalta el edényekkel, étkészlettel. Az üveges rész vitrinként szolgált. Volt még egy terítéshez használt asztalka is, amit könnyen lehetett mozgatni. Ezt a szobát csak nagyobb vendégségek idején használtuk. Abban az időben nagy társas élet folyt vidéken. Baráti családok gyakran összejöttek, hol ebédre, vacsorára vagy csak rövidebb látogatásra, beszélgetni, tarokkozni, és valamilyen itallal koccintgatni.

A kis szalonban csak egy kártyaasztal volt, mellette támlás, többszemélyes ülőalkalmatosság és két fotel. Az összes ülőbútor párnázott, kényelmes ülőhely volt. A bútorokat szőnyegek, kézimunkával készült függönyök, csipketerítők egészítették ki. A falakon a divatnak megfelelően keretezett festmények voltak elhelyezve.

Apám származása, a család címere az ebédlőszobában keretbe foglalva, a két nagy ablak között ékeskedett, a következő szöveggel: Gelenczei Finta család, de genere Aba. Alul címer: egyik kézben kard, másikban búzakalász.

Az előszobából balra nyílt a nagy konyha, ablaka a kertre nézett. Elfért benne egy sezlon, előtte hatalmas asztal, ahol gyakran ebédelt a hattagú család. A helység másik részén helyezkedett el egy épített (akkor még nem volt hordozható) tűzhely, nagy főző- és sütőfelületekkel. (Mikor megjelentek a Salgótarjáni Tűzhelygyárban készített hordozható, „modern” tűzhelyek, ezt lebontották és az új került a helyére). Fával és szénnel lehetett táplálni, aminek annyi előnye volt, hogy ellátta a konyha melegítési feladatát is. Az ellenkező oldalon volt egy hatalmas, akkor divatos, felül üvegezett ajtókkal ellátott konyhaszekrény, ahol minden, főzéshez és terítéshez szükséges holmi elfért.

A konyha másik, legeldugottabb részén elfüggönyözve volt a mosdóhelyiség. Egy nagy állványon óriási mosdótálakkal, és a tisztálkodáshoz szükséges minden kellekkel. Akkor ugyanis nem volt még vezetékes víz sem ott, de még nagyobb településeken is csak elvétve. Ezért a

tisztálkodáshoz (és főzéshez) szükséges vizet az udvaron elhelyezett kútból hordták, és a tűzhelyen melegítették föl. Az esti fürdésekhöz egy nagy, fából készült kád szolgált. El lehet képzelni, milyen tortúrát jelentett ilyen körülmények között a család mindennapi tisztálkodása. Igaz, akkor még „divatban volt” háztartási alkalmazottat vagy „bejárónőt” alkalmazni, aki segített a többtagú családnak a nehezebb házimunkák elvégzésénél.

A konyhából egy nagy kamra, körben sok-sok polccal, rakodóasztalokkal, abból még egy sötét, ablak nélküli helyiség is nyílt, a padlásfeljáró. Utóbbi kettő északra nézett, így kellően hideg, alkalmas élelmiszerek tárolására.

Igaz, lakásért nem kellett fizetniük, mert azt a községtől járandóságként kapták, egy konyhakerttel együtt. Ott termett meg a család majd’ minden konyhai szükséglete. Kis segítséggel ezt a nagy kertet saját maguk gondozták.

Apukám a kertbe mindenfajta gyümölcsfát, bokrot ültetett. Amikor ezek termővé váltak, onnan kerültek asztalunkra frissen, majd befőttként a finom gyümölcsök. A lakás előtti kisebb díszkertet sövényként nevelt alma- és körtefák övezték. Ezek a fák hármasként láttak el: Bekeretezték, díszítették, eltakarták a kertet a kíváncsi szemek elől, szép látványt nyújtottak nekünk és másoknak, végül termést is hoztak. A folyosó- és a fák között kihagyott kis területen egy rögzített kerti asztal volt, körben ülőkékkel. Nyáron étkezésre és kellemes időtöltésre szolgált.

Az első években egy kisebb méhészet a lakás előtt elterülő nagy virágoskertben kapott helyet. Később a 100 családra növekedett méhészet áttelepült a nagy zöldséges kertbe, ami akkor már jól jövedelmezett, kiegészítve az akkor is szerény tanítói fizetést.

Amikor a hosszú kert egyik oldalán végig ültetett nemes, Besztercei-szilvafák termőre fordultak; annyi gyümölcsöt már nem lehetett saját háztartásban hasznosítani. Külön kis udvarban volt egy melléképület; ott, a kenyérsütő kemence mellé apám saját kezűleg aszalót épített, ott dolgozta fel a kiváló gyümölcsöt. A Pásztói Fiú- és Leányiskola internátusa átvette az aszalt szilvát és a mézet, ezzel fedezve bentlakásunk költségeit.

Ebben a környezetben éltem gyermekkoromban, ahová később a front elől menekülve kerültem vissza.

Pásztón

VÉGET ÉRT a gondtalan gyermekkorom. Beköltöztettek Pásztóra, (bentlakásos) internátusba, ott éltem addig, amíg elvégeztem az internátust.

Először voltam távol hosszabb időre otthonomtól, így tizenkét évesen szomorúan hagytam ott gyermekkorom emlékeit.

Eleinte számomra igen kellemetlen volt megszokni új környezetemet. Minden újdonság volt ott körülöttem.

Az internátus (ha Tar felől közelítettük meg a települést), balra, a város elején volt. Nagy, földszintes épületben szállásoltak el, ott voltak a hálósobáink, kényelmes ágyakkal, mindenkinek külön szekrénnyel. Mellette a fürdőhelyiség, külön nagy tanulószoba, ott tartottuk az iskolai felszerelésünket. A szobákban cserép- és vaskályhák voltak. Hatalmas, rendezett park tartozott hozzá, asztalokkal, padokkal. Jó időben kivihettük a könyveinket, és ott tanultunk.

Kedves fiatal nevelőnők volt az internátusban, kisasszonynak szólítottuk. Magázott bennünket; délutánon-

ként a tanulóteremben készültünk fel a másnapi iskolai órákra. A leckénket kikérdezte a nevelőnő, és segített, ha szükségünk volt rá. Ő kíséretet reggelizni, az iskolába és vasárnaponként a templomba bennünket.

Az internátus melletti kis lakásban élt az igazgató helyettese, Szeghy tanárnő, aki nekünk számtant tanított. Idős, magányos nő volt, – senkivel nem beszélt a magánéletéről. Jól öltözött, de mindig sötét ruhában járt, fején kalappal. Megközelíthetetlen volt. Velünk szemben szigorú, keveset beszélt, féltünk tőle. Kérdezni sem mertünk semmit, pedig gyakran előfordult, hogy nem értettük magyarázatait.

Marosvásárhelyen (szüleimmel)

EMKE UTCA 3. Apámék csendes helyen, kertes házat béreltek egy Tódor nevű román embertől. A ház a kisállomás közelében helyezkedett el, apám iskolája néhány perc távolságra volt innen. Három szoba, konyha, kamra, fürdőszoba és fedett, üvegezett veranda tartozott hozzá. Anyukám vágya teljesült, hogy sok-sok év után ismét összkomfortban élhet: vízvezeték bent a lakásban, fürdőszoba, a cserépkályhák átalakítva kényelmes gázfűtésűvé. A vidéki otthon után igazi kényelemben lehetett része.

Kis kert és pici udvar tartozott hozzá, külön vízcsappal, locsolás céljára. 1941 nyarát én nagyanyámnál, Páván töltöttem, s szünidő végén, mire hazautaztam, már szépen berendezték az egész lakást. Az eladott dolgok árából, hozzáteve a szükséges összeget – mindenhová új bútor került. Teljesen modern hálósobába egy háromajtós, tükrös szekrény, modern széles franciaágy két

éjjeliszekrénnel, az ágy lábánál egy sezlon. Volt még benne toalettasztal, pici asztal két kis fotellel.

A nagy ebédlő egyik falát egy hatalmas, akkor divatos fekete, alacsony szekrény (különbéle edények, terítéshez szükséges holmik tárolására). A szekrény fal felőli részén keskeny vitrin volt, csecsebecsékkel. Tetejét szép csipketerítőkön vázák és díszek foglalták el. Középen egy nagy szögletes asztal volt párnázott székekkel körberakva. Az egyik sarokba dohányzóasztal került, három kényelmes, szintén párnázott fotellel. A hálósoba felőli részen a sarokban volt egy ülés céljára is alkalmas, szétnyitható kanapé vendégek részére. A harmadik szobát általában én használtam.

A verandát tulajdonképpen nappali szobának használta a család. Tágas térben elfért egy nagy asztal, ahol étkezni, tanulni, játszani lehetett, mindenkinek tetszése szerint. Sok virág díszítette télen-nyáron a helyiséget, olyan volt, mint egy télikert.

A padlót minden szobában szőnyeg borította, rengeteg hímzett és kötött kispárna és csipketerítő díszítette a lakást. A falon keretezett festményeket helyeztek el.

Kellemes lakásban laktunk, jól éreztük magunkat.

(Megjegyzem, hogy az egész lakást szüleim újonnan rendezték be. Apukát Erdély visszacsatolása idején Marosvásárhelyre helyezték, mivel négy gyermeke, én is, már mind középiskolába jártunk. Az egész család, a szülők kivételével szanaszét élt, különböző internátusban elhelyezve. A korábbi otthonunkban lévő bútorokat el kellett adni, mert a visszacsatolt részhez akkor még nem volt közvetlen vasúti összeköttetés, tehát nagyobb bútorok szállítását nem lehetett megoldani.)

Marosvásárhelyen (szüleimmel)

HUSZÁR UTCA 4. Az előbbi lakásunkban, ha mindnyájan együtt voltunk. csak szűkösen férhettünk el, ezért nagyobb lakást igényelt apukám. Sokat kellett várnunk, de végre megkaptuk a Huszár utca 4. szám alatt. Korábrtól jó messzire esett, a nagyállomás közelében, ez is kertes, különálló ház.

Nekem nagyon tetszett az épület előtti nagy ovális, fedett veranda, ahonnan két bejárat nyílt, külön-külön kis előszobákkal. Egyik a szobákba vezet, másik a konyhába és mellékhelyiségekbe, ahonnan szintén meg lehet közelíteni a nagy, ovális hallt és a szobákat is. Idekerült egy négyülékes kanapé három nagy fotellel. Az ebédlő és még egy szoba hatalmas ablakai délkelet felé, az utcára néztek, ezekre könnyű, áttetsző csipkefüggönyöket szereltünk föl.

A szép, fekete ebédlőbútor, a nagyméretű fotelek itt érvényesülnek igazán. A régi lakásban kicsit zsúfoltnak hatottak méretük miatt. Az ebédlőasztal köré a párnázott támlásszékek, a kisebb asztal mellé a fotelek, és nagyobb, többszemélyes ülőbútorok is kerültek, és jól elfért benne még a széthyitható kanapé is, mégsem hatott zsúfoltnak.

Szépek a hálósobák. Ezek kisebb méretűek, de jó, hogy külön szoba jut majdnem mindnyájunknak. Legkisebb szoba az enyém volt, a szülőké a legnagyobb és a fiúké a közepes, hiszen ők nem tartózkodnak mindig itthon.

Tágas a fürdőszoba, aranyos a két kis előszoba. A konyha és a kamra szokványos, kicsit sötétebb a réginél.

A nyitott veranda oszlopaira rózsaszín rózsát fogunk felfuttatni. A most elhanyagoltnak tűnő udvar, a kert virá-

gokkal lesz beültetve. Középen éppen most nyílik egy piros bokorrózsa. Az ezüstoffenyő mellett a kerítést körben bokrokkal, virágokkal ültetjük és futtatjuk be, ami kicsit elzár majd a kíváncsi szemektől. Jól lehet napozni majd a nyugágyakon.

Velünk költözött át Hófehérke és a tiszta fekete Krampusz-cicánk. Hamar megszoktuk, hamar belaktuk új otthonunkat, azonban nem sokáig élvezhettük. 1944-et irtunk akkor, egész nyáron már állandósultak a légiriadók. Hiába volt jó mindnyájunknak, ott kellett hagynunk, mert közeledett a front, menekülnünk kellett.

Püspöki palotában

Nagyváradon, 1944. szeptember 13-28.

MENEKÜLÉS KÖZBEN csupán átmenetileg tartózkodtunk a városban, hajnali négykor érkezett vonatunk a városba. Rokonaink vártak bennünket az állomáson. Bátyám menyasszonyának nagybácsija magas rangú papi tisztséget töltött be a nagyváradi püspökségen, így mint rokonait, pazar lakosztályban helyezett el a Püspöki Palotában.

Kényelmes szállásunk volt, mindent megkaptunk, amire szükségünk lehetett, az ételünket felszolgálták, és a nagy ebédlőben rendelkezésre állt a zongora is, ahol gyakorolhattam. A falon Erzsébet királyné gyönyörű festménye, és Mária Terézia képe, Ferenc József fehér márványszobra egy kis állványon. A hatalmas ablakok a patakra nyíltak. Csodás nagy fák zúgtak, meséltek, mintha éreznék, hogy ismét piros vérrel írott történelmi napok következnek.

A háromnapos fárasztó és zűrös utazás mocskát igazán jólesett lemosni magunkról a szép fürdőszobában, utána a fehérhuzatú, puha ágyban kialudni fáradságunkat. Új rokonunk ellátott bennünket, mindenről gondoskodott.

Mégsem voltak zavartalanok a napjaink. Naponta megszólaltak ariadójelzések... reggel... délután... este. Különösen az esték voltak félelmetesek, amikor idehallatszottak a nem is olyan közeli Szatmárnémeti bombázások, rengett a föld, fények cikáztak a sötét éjszakában. Sokat kellett időznünk az épület alatti hatalmas, óvóhelyül szolgáló pincében. Oda futottunk le minden reggel fél nyolckor, mert a légiriadó pontos időben bekövetkezett. Nagyon sokan ide jártak a környéken lakók közül, gyakran száznál is többen tartózkodtunk ott a bombázások alatt.

A riadók után megnéztük a pusztításokat. Békeidőben nehéz elképzelni, milyen szörnyű rombolással járt egy-egy bombatámadás. A palota mögötti területen *szőnyegbombázás* pusztított, az ott lefektetett villamos sínek magasan feltekeredtek, úgy meredeztek az ég felé, mintha dróthuzalból lettek volna. Utcák tűntek el, azt se lehetett megkülönböztetni, hol álltak a házak. Egy-egy helyen olyan bombatölcsér tátongott, hogy bele lehetett volna helyezni egy lakóépületet.

Közben kimentünk Biharszentandrásra, a Püspökség nagy szőlőskertjébe, hogy kialhassuk magunkat. Szép volt az a néhány nap, amit ott töltöttünk a szabadban rokonainkkal. Finom őszibarack- és egyéb gyümölcs terem ott, jóízűen fogyaszthattuk. Sajnos, csak három napig tartott a kirándulásunk, mert súlyosbodott a helyzet, ide is hallatszott már a front közelsége. Nem mehettünk vissza

Marosvásárhelyre, amiben eddig reménykedtünk. A család eldöntésének megfelelően, folytatnunk kellett menekülésünket Nagyváradról Budapestre, majd onnan a szülőfalumba, hogy ott találkozzon a család a háború után.

Kimentünk hát az állomásra, ahol ismét érdeklődtünk a földoltott poggyászaink iránt. Sajnos, a nagy zűr-zavarban pontos fölvilágosítást nem tudtak adni. Nyilvánvaló, hogy a szerelvényről valahol lekapcsolták a teherszállítmányt; mert most az emberek mentése a legfontosabb.

Szomorúan kellett tudomásul vennünk újabb veszteségeinket, nem sok reményünk maradt arra, hogy valaha is viszontlátjuk menteni szánt vagyontárgyainkat. Most már az összes tárgyi értékünk egy-egy kézipoggyász, váltás fehérneművel és néhány aprósággal.

Sírva búcsúztunk el a rokonainktól, kedves vendéglátóinktól. Zuhogott az eső, körben minden villogott a repülőktől, bombázástól. Megint abba a helyzetbe kerültünk, hogy nem tudtuk, kiérünk-e a vonattal előbb, mielőtt az ellenség beszabadul a városba.

Vagonlakásban menekültünk tovább

EGY ÜRES fülkében rendezkedtünk be, mint Marosvásárhelyről Nagyváradig. Osztottunk egy-két tanítónővel és két postással. Kicsit jobb társaságba kerültünk az eddiginél. Meg kellett oldanunk, hogy valamilyen módon főtt ételhez jussunk. Kis kályhát szereztek a fiúk út közben, s konzervdobozokból készítettek hozzá füstcsövet, azon melegítettük, főztük az ételt.

Utazás közben gyakran mellékvágányra tették a szerelvényünket, olyankor a falvakban, városokban vesztegelve vásároltunk ennivalót. Később jobb, melegebb „la-

kásunk” lett, tisztább a levegő, mivel a szerelvénnel utazó százados fölajánlotta nekünk, hogy költözzünk át a felügyelete alá tartozó vagonba. Nem fáztam már éjjel sem, mert kaptunk tőle meleg takarót (később tudtam meg, hogy sajátját adta kölcsön). Mi nem számítottunk ilyen hosszú „kéjutazásra”, egyébként is akkor már elveszett a holmink.

Lassan haladtunk, **1944. október 5. csütörtökön érkeztünk Monorra.**

Ahogy visszagondolok erre a napra, eszembe jut: hiába minden, ha menekülünk is, azért szép a természet, most is süt a nap, a fák levelei szép őszi színekben pompáznak, mi pedig sétálni indulunk a szerelvény körül. Először végigmentünk a vonat elején, egy lépcsőn megpihentünk, majd átmásztunk a túlsó oldalra. Innen is szép kilátás nyílik a falura. Most végre csend van, már rég’ nem halljuk a háború zaját, mintha nem is laknának a közelben emberek. Nem messze egy erdő tarkállik gyönyörű színes falevelekkel. Mi meg békésen sétálgatunk, mintha minden a világon a legnagyobb rendben volna...

Vonatunk mostanában elég jól halad. Bár nappal sokat álldogálunk, de éjszakánként rendes ütemben megyünk előre, közeledünk célunk felé.

Séta közben sokáig beszélgettünk Zoltánnal. Anyukámnak azt mondta, hogy így, ahogy vagyok, olyan szívesen magával vinne. *Hü, de kapós lettem egyszerre!*, és azt is mondta: nagy kár, hogy ilyen rövid volt az út, amit együtt tölthettünk. *Még hogy rövid! Lassan egy hónapja, hogy Marosvásárhelyről elindultunk!* Délután is ott állt a vonatunk. Anyukával együtt meghívott uzsonnára. Utána megkínált Tokaji borral – finom volt, mondha-

tom – bár csak egy likőröspohárral ittam belőle. Később rádiót hallgattunk, majd hármasan elmentünk egy vendéglőbe, és kivrúgtunk a hámból, vagyis ittunk egy-egy hosszúlépést, igaz, én és anyukám alig kóstoltunk belőle. Visszafelé menet egy bódében hatalmas fasírozottakat süttöttek a szabadban, vettünk belőle vacsorára. Olyan jól esett a sok száraz étel után, hogy még most is érzem finom ízeit. Zoltán megígérte, hogy vacsora után átjön értem és sétálunk egyet. Mivel már besötétedett, változott a program, inkább a „szobánkban” beszélgetett a társaság egy ideig, utána **a vagon ajtajában bús magyar nótákat énekeltünk (lásd a fényképen)**, és sokáig társalogtunk.

Vagonlakásunk ajtajában

Az „ifjúság” a tanítónőkkel kártyázott.

Úgy tájékoztattak, hogy még az éjjel beérünk Budapestre. Ezért csak úgy, ruhástól feküdtünk le, mert már mindent összecsomagoltunk.

ÓH, PEST! – hogy látlak viszont! Szomorú gyászünnepre virradtunk, igazán borúsra. Reggel a Nyugatiban ébredtünk. Készülni kezdtünk, és útitársainktól a viszontlátás reményében búcsúzkodtunk, bár ebben egyikünk se bízott. Hordásra vártunk, majd taxin mentünk át a Keletibe. A csomagokat beraktároztuk, majd elindultunk körülnézni Pesten. Mivel a pénzünk fogytán volt, anyukám arra gondolt, megpróbálja fölvenni apuka esedékes illetményét. De sajnos, nem sikerült. Mindenütt, hol udva-

riasan, hol kimérten visszautasították. Közölték, hogy csak ott lehet szó róla, ahol majd letelepszünk.

Testvéreim kihasználták az alkalmat, elmentek fürödni, s megborotválkozva úgy felfrissültek, alig ismertünk rájuk, amikor visszatértek. Tisztálkodásra nekem már csak a Keleti pályaudvaron nyílt alkalmam. De az is jólesett.

Sokan jöttek át Erdélyből. Átmentünk Budára, közben több marosvásárhelyi ismerőssel is összefutottunk. Leveleket írtam rokonoknak, barátoknak, Lászlónak is itt adtam postára, abban a reményben, hogy hamarabb megkapja. Pityuval moziba mentünk; egy könnyű olasz film ment: „*Maga lesz a férjem*”, felüdültünk, amíg néztük. A Rákóczi úton benéztünk egy eszpresszóba. Olyan furcsa Pest, este, így elsötétítve.

Éjjel légiriadó volt, szerencsére nem bombáztak. Vonatunk csak reggel indul tovább, ezért még ma is *vagonlakókként*, vonatban aludtunk.

Utunk – némi megszakítással Nagyváradon – majd' egy hónapig tartott, mert a vonatszerelvényt gyakran a hadiszállítások miatt, mellékvágányra irányították. A háború, a front félelmetes moraja utazásunk alatt majdnem végig kísért(ett) bennünket.

Budapest, 1944. október 6. péntek

SZOMORÚ ünnepünk hajnalán, október hatodikán érkezünk Budapestre. Ezt a napot életem folyamán addig, és a későbbi időkben is, leginkább csak magamban sohasem mulasztottam el megünnepelni. De a mostani, többszörösen is gyászünnep számomra: ***Hősi halottaink mellett most félig lerombolt Csonka hazánkat, elsötétített, romos Fővárosunkat és Erdély ismételt elvesztését gyászolom...***

Lucfalván barátoknál laktunk, átmenetileg

1944. október 7.

NGYVÁRADRÓL szeptember 10-től **Budapestig** október 6-ig tartott az utunk, ahol megdöbbenett az esti sötétbe burkolódzó város, romos házaival és utcáival. Onnan másnap indultunk Lucfalvára, régi barátainkhoz. Ez is csupán átmeneti szállás volt számunkra, tulajdonképpen vendégként éltünk ott tíz napig, amíg másképpen meg tudjuk oldani. Miklós bácsiék nagyon kedvesen fogadtak, mindent megtettek érdekünkben. Pirkó barát-nőmmel nem győztük egymásnak elmondani négy év történeteit. Mikor még elváltunk, gyerekek voltunk, most felnőtt nagylányokként találkoztunk ismét.

Nagybárkányban fogunk letelepedni, ahol a körjegyzői irodában dolgozhatunk Pista bátyámmal. Most készítik elő nekünk a lakást.

Nagybárkány front előtt

1944. október 17.

ELKÉSZÜLT az új otthonunk. Egy jómódú parasztcsaládnál béreltünk szállást. Szép, szőnyeggel borított nagy szobánk volt konyha- és fürdőszoba használattal. Átköltöztettük kevéske holminkat, amit a barátainktól, ismerőseinktől kaptunk. Testvéremmel azonnal elfoglaltuk a körjegyzőségen felajánlott állást. Arra gondoltunk, hogy legalább pénzt keresünk, mert Budapesten az Oktatási Minisztériumban apukám esedékes járandóságát Anyuka nem tudta fölvenni. Azt mondták, hogy odautalják, ahol végleg le fogunk telepedni.

Nem laktunk itt sokáig, hamar föl kellett szedni a „sátorfánkat”, mert jött a front...

Innen búcsúzott Guszti bátyám sötétben, lóháton láttuk utoljára fogsága előtt.

Kisbárkányban front idején

1944. december 10.

MEGINT KÖLTÖZÜNK. Újra itt, a szülőfalumban ütötünk tanyát, Kisbárkányban rendezkedtünk be. A körjegyzőék vagy hét szekérrel Nyugatra mentek, ezért „örökségül” ránk hagyták Ilonkát, aki náluk szolgált, s nem tudott hazautazni az Alföldre, mert az a rész már megszállás alatt volt. Néhány bútort Nagybárkányból ideszállítottunk, innen biztosan nem lopják el, mint az ottani üres lakásból.

Itt éltük át a frontot, annak minden borzalmait, ami elől menekültünk ezer kilométeren át, de hiába, utolért bennünket. Ki gondolta volna, hogy egy ilyen kis településen olyan sokáig (fél hónapig) áll majd a front? Mint később megtudtuk, Marosvásárhelyen minden csendben zajlott le. Persze, ismét Romániához csatolták.

Tavasszal megérkezett édesapám csontig lesoványodva, fáradtan és gyöngén.

Itt aztán alaposan leragadtunk, mert addig, amíg a helyzet nem normalizálódott, ki sem tudtunk mozdulni. A lakás találatot kapott, ahol meghúzódtunk, az ablaküvegek mind kitörték, sokat szenvedtünk a hidegtől. Viszont elfoglaltuk magunkat. Pista bátyám (mivel képesítése volt rá, s hogy a gyerekek ne veszítsenek el egy évet) az innen elmenekült tanítónő helyett tanította és levizsgáztatta a gyereket, persze, jegyzői engedéllyel. Én meg

segítettem neki, amiben tudtam, s mivel anyukám megbetegedett, a háztartást is vezettem, még a kenyérsütést is megpróbáltam.

Nehezen szoktuk meg újra anyukámmal a falusi környezetet a kényelmes városi komfort után. Örökre nem akarok lemondani a sok apró kényelemről, amit a város nyújthat: vízvezeték a lakásban, villany, gáz, aszfaltjárda, helyben minden, ami szükséges, nem más helységekből, hosszas, fárasztó gyaloglással elérni azt, ami városban nem jelent különösebb nehézséget.

Szeretem a virágos rétet, a zöld erdőket, a madárdalt, a csendet, a szép láthatárt, a távoli nagy hegyvonulatokat. A sok-sok aranyos állatot: a pelyhes csibéket, gömbölyű és játékos kiscicákat, a báránkákat, meg sok mást, ami a városban nincs. Viszont a nagy sár sok gondot okozott számunkra, főleg a hiányos felszerelésünk miatt. Korásszal indultunk félcipőben, tavaszikabátban, nem gondoltuk, hogy a meleg holmink sohasem fog megérkezni.

Ha időm engedi, leülök a szabadban, a kertben, nézem a tájat, egy kis állatot, egy fűszálat vagy virágot, a madárkákat, órákon át tudnám nézni és gyönyörködni a természet páratlan szépségében.

Ilyenkor érzem: mennyi csoda van körülöttünk, csak észre kell vennünk. Elmerengek azon, hogyan keletkezett mindez? Igen, kell lennie valakinek, aki ezt a csodás világot létrehozta, megteremtette. Aki onnan föntről vigyázó szemmel néz le ránk, csak most kissé elhanyagol bennünket. Hogy miért? Ez az, amit nem tudhatunk.

És milyen bölcsen rendezte be a világot. Most éppen egy olyan könyvet olvasok, ami e témába vág. Felicián Vilmosnak a „Csodálatos természet” c. művébe mélyedek el olykor. Mennyi minden van, ami szép, ami jó, amivel

hasznosan lehet az időt elfoglalni. És még van olyan ember, aki unatkozik? Annak nincs érzéke a széphez, a jóhoz, vagy egyszerűen csak nagyon ostoba lehet.

Salgótarjánban, a Luby-házban

1945.

CSALÁDI TANÁCS döntött, hogy amint lehet, Pityuval költözzünk be Salgótarjánba, ahol én állást vállalhatok, s Pityu fejezze be a tanítóképző mellett elkezdett aranyműves mesterséget. Sok utánjárás, érdeklődés után kiutaltak egy lakást.

Ismét új helyre költöztünk. Olyan az életünk, mint a kötöző madaraké. Egy év óta vándorolunk. **Szeptember 30-án** foglaltuk el a szobát. De milyen ez az otthon? Egy régi, lepusztult lakás hatalmas szobája a miénk, konyha és fürdőszoba használatlan, egy öreg, kiszolgált inassal, a Luby-család örökösével társbérletben, aki a mi szobánkon keresztül jár át a fürdőszobába.

Látom az előjelekből, hogy sok baj lesz vele. Irtó nagy a rendetlenség, kosz mindenütt. Nem értem, hogy lehetett ennyi szemetet, lim-lomot összegyűjteni, megtűrni... Előttem – rejtély. Mindegy, más megoldás nincs, ezt kell lakályossá tenni, amennyire lehet. Nem volt könnyű feladat, mert már első éjszak fölfedeztük, hogy más „lakók”, ill. „társbérlők” is laknak itt (ugyanis tele van a lakás polskával!).

Erre nem számítottam. Eddig csak hallomásból ismertem ezeket a „kedves” bogárkákat, most közvetlenül volt szerencsém hozzájuk. Csupa por, és piszok van a lakásban. Nemcsak lepusztult a lakás állaga, de nagyon poros

ez a városrész, forgalmas út vezet a ház mellett, ahová az ablakaink nyílnak.

Nem merek egyedül maradni itt, kicsit félek Pali bácsitól. Ha rendbe teszem a lakást, állás után kell néznom.

Nemsokára el tudtam helyezkedni, egyelőre csak amolyan fél állásban. Pityu pedig tanulja a mesterségét. A FORINT születéséig sokat koplaltunk, mert a pénz, amit kerestem, szinte semmit sem ért, bár a bankókon sokmilliós számok szerepeltek. Csak akkor laktunk jól, mikor szüleim valakivel ennivalót küldtek, vagy anyukám meglátogatott.

Bede-pusztán, szüleimnél – csak látogatóban

BÁR NEM ÉLTEM OTT huzamosabb ideig, mégis, szüleim lakhelyét – bárhová is vetette őket sorsuk, otthonnak tekintettem. Ezért emlékezem meg erről a helyről is.

Egyelőre Bede-pusztán laktak, egy igen kicsi településen, amely Kisbárányon túl, a hegyen fekszik (pedig az is már a világvége), mivel apukám, hazatérve a háborúból, egyelőre ott kapott megbízást iskola szervezésére.

Anyuka szívesen jött mindig hozzánk, jól érezte magát városi környezetben. Azt hiszem, nagyon utálhatja Betét, amin nem csodálkozom. Egy ócska parasztházban laknak, ott folyik a szobájukban a néhány gyerek tanítása is. Csak jóval később kezdődött az iskola építése, akkor már a környező tanyákról is odajártak a gyerekek.

Sajnálom, mert nem tudom, valóban jó-e ez apukának, vagy csak nem mutatja az ellenkezőjét. Legalább a lakásuk lenne jobb, emberibb. Sose gondolta volna szegény anyám, hogy egyszer földes parasztházban kell

laknia. Szüleim sorsa nincs rendben. Ez a lakás... a tanyai élet... legszükségesebbek előteremtése is nehéz munkával jár. A beszerzés még ennél is nehezebb.

Ezen a világvégén is túl elterülő helyen, 1948 februárjáig kellett élniük, s apámnak a tanítás mellett fizikai munkával is előteremtenie a megélhetésükhöz nélkülözhetetlen dolgokat, amíg sikerült Szirákon egy normális álláshoz jutnia.

Jónásh-telepen albérletben

Salgótarján, 1946. november

NEKEM pedig lakást kellett változtatnom, mert Pityu bátyám hamarosan Pestre készülődik, mivel az ékszerész, ahol tanult, kivándorol az országból. Pityut pedig beajánlotta egy barátjához, ott helyezkedik el, Budapesten, s ahol leteheti a mestervizsgát.

Kilvádi néninél kaptam albérleti szobát (étkezéssel) egy kertes házban, túl az Acélgyár mögötti Jónásh-telepen. Új lakásom messze esik a várostól, ahol eddig laktunk Pityuval. Este különösen félelmetes járkálni a hosszú úton, sötét utcákon.

Egyébként igazán jó helyem volt ott, a szobám is kényelmes, otthon éreztem magam. Nagy kert terült el a ház mögött, finom gyümölcsöket ehettem a fákról. Azon a nyáron nem is mentem sehová, ott nyaraltam a kertjükben. Rendes volt a házinéni.

A lánya, Szerénke ugyan már férjnél volt, de leginkább itt lakott ő is, úgy vettem észre, hogy nem sikerült a házassága. Kilvádi néni főzött nekem, rendszeren ellátott, a jegyre járó cukrot, kenyeret és egyebet a sajátjával együtt mindig elhozta nekem is. Jó gazdasszony lévén, gyakran

sütött süteményeket. Később még lekvárt is főzött be nekem, a sajátjával együtt télre.

Egy év múlva elköltöztem onnan, amikor megszületett az unokája, és a lányához költözött. Nem szívesen mentem máshová, de új hely után kellett néznem.

Jónásh-telepen, másik albérletben

Salgótarján, 1947. szeptember 12. péntek

KEZDŐDÖTT a lakáskereséssel járó újabb kálvária. Ma több helyen jártam. Előbb egy gyönyörű, kényelmes kis szobát kaphattam volna fürdőszoba használattal 80 forint havi bérért, az Újtelepen, benn a városban. Csak az a bökkenő, hogy onnan fel kellene járnom ide a gyártelepre étkezni, mert ott nem tudom megoldani.

Így aztán a másik mellett döntöttem. Igaz, még messzebb van a mostaninál, fent a hegyen, ahová egy szűk sikátoron keresztül lehet eljutni. Azonban itt is vállalják a főzést és mosást. Így talán többet tudok majd megtakarítani.

A bérelt szobában egy harmónium van, aminek nagyon örülök, otthon is gyakorolhatok rajta.

Azonban... az álmok között már megemlékeztem arról, hogy 1947. október 2-án szörnyű álmom volt, vérengzést láttam. Itt nem akarok erre ismét kitérni, de azt meg kell jegyeznem, hogy az Álmoskönyv szerint veszedelmet jelent.

Nem is kellett sokáig várnom, már délután kellemetlenség ért. Amint hazaértem az irodából és kinyitottam a szekrényemet, láttam, hogy minden fel van forgatva! Semmi sincs ott, ahová szép rendben raktam. A cukornak legalább a fele hiányzott, úgyszintén a hagymából, mák-

ból elvittek. Még csak két napja vagyok itt, s máris ilyen dolgok történnek! Mit várhatok ezután? Ki járhatott itt? Hogy jönnek ahhoz, hogy belenyúljanak más holmija közé? Nemhiába aggódtam, hogy minden ajtó nyitva van, a többi szoba felé és az udvarra néző is.

Később is tapasztaltam, hogy ezzel a lakással nincs minden rendben. Nem lehetek nyugodt. Később is mindig feltúrva találtam a szekrényeket. Pedig már szóvá tettem Bébinek (ő a legidősebb lány a gyerekek között). Kértem, figyelmeztesse a kisebbeket, hogy ha még egyszer előfordul, szólok a mamájuknak.

Végre elkészültek az új kulcsok, le tudok zárni mindent.

Nagyon bántott az eset, sírva fakadtam, hogy ilyen helyzetbe kerültem. Én dolgozom megszakadásig, gyűjtögetek, hogy végre valamennyire összeszedhessem magam a menekülés után, és mások lelkiismeretlenül meglopnak.

Új zárat rendeltem, hogy biztonságban tudjam a dolgaimat. Az élelmiszert addig is átpakoltam másik szekrénybe, és kulcsra zártam. A szekrénykulcsokat magamnál fogom tartani, a lakás kulcsát pedig átadom a háziasszonynak, hogy ő feleljen érte. Nem akartam megbántani a házinénit, ezért most nem szóltam a történetért. Gondolom, hogy a gyerekek dézsmálták meg az élelmiszert.

Sajnos, még ezután is állandóan kutatnak a holmim között. Hol a kenyeremből hiányzik, a lisztemet is módszeresen megdezsmálják. Mikor ide költöztem, 3 kg tartalékom volt, aztán két vételezésnél is kaptam 2-2 kg-ot. Nem szeretem a tésztafélét, mikor azt főznek, alig eszem belőle. Sütemény itt soha sincs. Kilvádi néninél mindig kijöttünk azzal a liszttel, amit a gyártól kaptam és gyakran sült süteményt.

Kicsit furcsának tartom, hogy én tartsam el a négytagú családot, amikor én is szegényesen élek és csak takarékosan tudok kijönni a fizetésemből. Ha komolyabb dolgot akarok beszerezni, valósággal meg kell koplalnom. Azt hiszem, legjobb lenne az összes zárat saját költségemre átszereltetni, és lezárni mindent. Ha a háziasszony nem szégyelli, hogy mi történik, akkor én miért legyek figyelmes iránta? Ha a gyerekek lopkodják el az élelmiszert, azért is felelnie kell, és tanítsa őket tisztességre. (Az viszont nem valószínű, hogy gyerekek a lisztet is megdézsmálják.) Ha mi gyermekkorunkban hasonlóan teszünk, biztos, hogy nagyon megbüntetnek érte.

Erre van idejük, de takarításra nincs, amiért fizetek nekik! Ilyen koszos padlót csak Pali bácsinál láttam, mikor kiutalták azt a lakást. De azt nem takarítással vettem ki, az én gondom volt rendbe tenni. Mindenütt pókháló, korom, szemét. Ilyen szemétben még sohasem laktam. És minden nap azt hallom a nénitől, hogy nagytakarítást fog végezni nálam! Unom, nagyon unom már!

Elhatároztam, hogy lakást keresek, és szó nélkül itt-hagyom ezt a szemétdombot! Nem óhajtok vitát kezdeményezni velük. Azt is megértem, hogy nehéz helyzetben vannak, de ezt nem lehet eltérni, amit művelnek velem.

Ma megint arra jöttem haza, hogy kinyitogatták a zárat. Most azonban nem hagytam szó nélkül. Kellemetlen volt, de meg kellett mondanom. Egyre nagyobb adagok hiányoznak mindenből.

Talán már bolondnak néznek engem, hogy nem is veszem észre? Már szinte rettegek attól, hogyha hazamegyek pár napra, mit fognak művelni a szobámban!

Mielőbb meg kell szabadulnom innen!

MEGINT JÁROM a várost lakás után, mert innen minél előbb szabadulni akarok. Kolléganőmtől kaptam lakáscímeket, egyik talán hamarosan megüresedik. Megnéztem, kedves kis lakás. Egy különálló épületben, benn az udvaron van, egészen új állapotban. Szoba-konyha, előszoba és kamra tartozik hozzá, lassan be is tudnám rendezni magamnak. Azonnal beköltöztem volna, de sajnos, még laknak benne.

Mikor szabadulok meg ettől a rettenetes lakástól? Úgy félek ott, minden éjszakára bezárkózom. A múltkor egyszer arra riadtam föl éjjel háromkor, hogy valaki nyitja az ajtót! Ijedtemben alig találtam rá a villanykapcsolóra. Amíg kerestem, mintha bezárták volna az ajtót. Felkeltem, és kulcsra zártam. Kilvádi néninél a lakás felől mindig nyitva tartottam az ajtót, sosem kellett attól félnem, hogy onnan bejön valaki, vagyis csak akkor, mikor én elmentem, s ők kitakarították a szobámat. De olyan nem fordult elő, hogy a holmimhoz hozzányúltak volna!

Én már mindnyájuktól félek. Fülemben szinte dobolnak azok a rettenetes veszekedések, durva kifejezések: „megöllek”, „meggyilkollak”... És én már mindent föltételezek róluk. Csupa hisztériás bolonddal vagyok körülvéve. Ha itt maradok, lassan a környezetem hatására én is asszimilálódok hozzájuk...

SZALAD AZ IDŐ, már 1948. február 26-ot mutat a naptár. Rászántam magam, bejelentkeztem a Pogáts-féle kifőzdébe, szombattól kezdve ott fogok ebédelni. Nem lesz idegen nekem a környezet, mert kolléganőm, Saci is oda jár kosztra, együtt ebédelhetünk. Sacival már rég' jó viszonyban vagyok, és ha kapnánk alkalmas lakást

ketten, együtt is lakhatnánk, s úgy sokkal kevesebb kiadásunk lenne.

Itt hiába fizettem ebédért, sosem voltam benne biztos, mikor jutok ételhez. Végre el kellett döntenem, mert sosincs rendes ebédem. Náluk nem lehet úgy megoldani, mint Kilvádi néninél. Sajnos az a helyzet, hogy csak ott károsítanak meg, ahol tudnak!

A mosást is megrendeltem náluk, mikor odaköltöztem, hiszen mosdótálban és konyhai használat nélkül nem lehet nagyobb ruhadarabokat kimosni. Mióta itt vagyok, öt hónap óta egyszer volt náluk ún. „nagymosás”, pedig ötven vannak! Ezek ára benne van a kialkudott, s általam fizetett havi bérben. Ők nem járnak tiszta holmiban? Nem tudom, hogy oldják meg? Csak találnék rendes lakást benn a városban, nagyon szeretnék megszabadulni tőlük és az egész Jónásh-teleptől!

Szirákon – szüleimnél, csak átmeneti időre

1948. február 15. vasárnap

APUKÁT végre áthelyezték a nagy, sziráki iskola igazgatójának. Végre megszabadultak Bedétől. Most, hogy itt vagyok én is, igyekszem kicsit elfelejteni Salgótarját. Nem gondolok semmire és senkire, mert az fájna. Csak átadom magam annak a jóérzésnek, hogy „ittthon vagyok”, mert szüleim otthona mindig az én otthonom is, oda megyek haza, ahol ők vannak. Különös boldogsággal tölt el az a gondolat, hogy szüleim jól érzik magukat, hogy végre, révbe érték. Hálát adok a jó Istennek, hogy ilyen jó helyre kerültek.

Szép helyen, egy magaslaton van a lakásuk, a nagy kastély mellett, egy különálló épületben. Nagy terület tartozik hozzá, a lakás előtt terebélyes virágoskerttel. Nem messze,

a kerten túl lakik egy kisebb épületben az iskola gondnoka, akinek felesége segít anyukámnak a háztartás nehezebb munkálatainál. Egy kis kapun keresztül lehet hozzájuk eljutni. Tulajdonképpen egyetlen közeli szomszédjuk.

Széles, fedett, mozaiklappal burkolt folyosóról lehet bejutni a lakásba. Nagy előszobából jobbra a konyha (ebből nyílik egy elég tágas kamra), balra egy nagy, L-alakú szoba függönnyel elválasztva. Akár két kisebb szobának is megfelel. Ennek a szűkebb részén van apukám dolgozószobája, benne egy nagy íróasztallal, székkal és egy iratszekrény, körben könyvespolcokkal.

A másik, a tágasabb rész délkeleti fekvésű nagyszoba. Ebben elhelyeztek egy rekamiét, és kétszemélyes ülőbútort, amely ágynak nyitható. Én itt szoktam aludni. Van benne egy hosszúkás asztal, amit akár tízen is körül ülhetnek (baráti kártyacsatákra kitűnően alkalmas), és van még egy kis dohányzóasztal, két kényelmes fotellel.

Szemben van a hálószoba, délkeleti fekvésű, a gyönyörű nagy főúri (de most elhanyagolt) parkra néző ablakokkal. Persze, még nincs meg a teljes berendezésük, de apukám – mint a 24 tanerős általános iskola igazgatója – szép fizetést kap. Ebből biztos, hogy hamarosan megvásárolhatják a hiányzó bútorzatot.

Egyébként apukám szolgálati lakásként kapta, a háború előtt a grófék egyik főtisztviselőjének lakásául szolgált.

Az épület előtt kis park (virágoskert) terül el, tele díszbokorral. Még így is szép, elhanyagoltan. Elképzelem, milyen lesz majd tavaszra, nyárra. Apukám rózsákat akar telepíteni, és a végigfutó keskeny járda melletti részt tulipánokkal fogja beültetni.

A kastély körüli parkot nagyon megviselték a háborús események, sok fát kivágtak, és az egész gondozatlan.

Jóval távolabb van a hatalmas kastély, amely a bokroktól, fáktól innen nem látható. Jelenleg a kastélyt traktoriskolának (!) használják.

A KASTÉLY épülete teljesen lepusztult, nyomorúságos háborús nyomokkal. A helybeliek elmondása szerint a főbejárata előtti széles, emeletmagasságú lépcsősoron, a front idején az oroszok lovakat (!) vittek fel az épületbe és a gyönyörű nagy fogadótermet istállónak használták.

Az iskolaépület nagy, sok tanítóval működik. A lakás fölötti emelkedőn van, földszintes; előtte fedett, széles mozaiklapos folyosóval. A lakáshoz közel fekszik, mondhatnám, néhány lépésre. A lakást körülvevő természetes, élő bokrokkal kerített részen túl egy kiskapun keresztül az iskolaudvarba lehet jutni. Az iskolaépület volt korábban az ún. „kiskastély”. Az egész rész (tehát a nagykastély, a kiskastély – vagyis az iskola – és az igazgatói lakás) elkülönül a községtől.

Már ismerem a tantestület nagy részét. Úgy látom, hogy apám közmegebecsülésnek örvend. Az evangélikus papéknak hasonló korú lányuk van, Zsuzsa, akivel barátságot kötöttem.

Költözködöm!

Salgótarján, Losonci utca 17.

VÉGRE-VALAHÁRA sikerült megszabadulnom attól az elátkozott helytől. Új helyemen az első benyomásom – a lehető legjobb. Bent van a város központjában. Védőangyalom vezetett a rendezett szép környékre. Más a környezet, más minden.

A háziak (Vágó család) is nagyon rendesek, Mariska néni, kedves, szimpatikus asszony. Azzal fogadott, hogy jónak kell lennem, ő vigyázni fog rám, mint lányára. Csodák-csodája, annak is örült, hogy női lakót kapott. Lakás-keresések közben ilyen nem fordult elő: mindenki férfi-lakót keres, mert az nem mos, nem sokat időzik otthon.

A szobám ára ugyan 100 forint, nem olcsó, de jó helyen fekszik, jóval közelebb van a gyárhoz, mint az eddigiek, igaz, ellenkező irányban. A szobám kedves, régiesen, de barátságosan berendezve. Az ablakom közvetlenül virágoskertre nyílik, a járdán túl pedig egy fával beültetett liget, azon túl pedig a strand terül el. A nagy udvar tiszta, a ház gondozott kerttel van körülvéve. Tisztaság, rend mindenütt. Itt valóban otthon érzem magam.

Hamar berendezkedtem. A gyárból délben jöttem el, mert holnap két napra hazautazom, Szirákra.

Visszatérve a lakásra: úgy fogadott a házinéni, mintha mindig ismertük volna egymást. Nagyon megszerettem. Ő is ezt mondta nekem búcsúzáskor, és majdnem sírt. Valóban úgy jöttem vissza, mintha igazi otthonom volna.

1948. október. Szomorú, ködös-párás reggelre ébredtünk. Ősz van. Sűrű, apró szemekben kezd esni az eső, olyan kitartóan, mintha sohasem akarna elállni. Kicsit később mentem hazafelé, mert elbeszélgettük az időt az ebédlőben.

Olyan szép az újtelep. A rengeteg hulló falevél szint játszik a talpunk alatt. Séta közben csak úgy csillognak, frissen mosakodva az esőben, tarkán pompáznak a levelek, színes szőnyeget terítve a járó-kelők elé. Szép az őszi táj. Az utcák kihaltak, az emberek behúzódnak a lakásokba. Így múlik el minden, Egyik nap a másik után: tavasz... nyár... ősz... tél...

Istenem, már én is elmúltam 22 éves. Nem merek rá-gondolni, december 30-án 23 leszek. Szinte hihetetlen. Észrevétlenül szalad az idő, múlik az élet, ez a rövid, zajos élet. Mennyi örömmel és bánattal, mennyi széppel, mennyi szomorúsággal...

Szüleimet nagyon gyakran meglátogattam, lakás nem volt messze a vasútállomáshoz, a szabadságot mindig náluk töltöttem. Jó volt hazalátogatni hozzájuk.

Az én életem hasonlóan telik, mint eddig: dolgozom és élelem hol szomorú, hol boldog menyasszonyságomat. Utóbbi lakásomon, a Vágó családnál sokkal jobban éreztem magam, mint eddig bárhol, Marosvásárhelyről kényszerű menekülésünk óta. Náluk újra igazi otthonra találtam. Kellemesen teltek napjaim ebben a házban mindaddig, amíg elkövettem életem legnagyobb ballépését, vagyis amíg hozzákötöttem életemet ahhoz, akihez nem kellett volna.

VÖLEGÉNYEM családjában – apja súlyos betegségét és halálát követően – kezdtek megnyugodni a kedélyek. Önálló lakást ugyan nem kaptunk, de Vágó néni nagyon kedvesen följánlotta, hogy náluk lakhatunk, amíg kedvünk tartja, vagy amíg jobb lehetőség nem kínálkozik, ezért elhatároztuk, hogy összeházasodunk.

Bár kitartottam volna elhatározásom mellett.

Sógornőim az esküvői vacsora közben letámadtak, azt hitték, hogy én anyóshoz akarok költözni, pedig most is, az esküvőmre, a Vágó családtól bérelt lakásból indultam Szirákra, az összes holmim ott van náluk, a szobámban, ahol engem szeretettel vesznek körül. A háziasszony, Mariska néni följánlotta, hogy esküvő után lakjunk nála, ha én úgy akarom. A szobám szép nagy, elférünk benne.

Azt is ígérte, hogy a szobával szemben elhelyezkedő, használaton kívüli helyiséget konyhának berendezhetjük magunknak.

Esküvőről hazajövet úgy is volt, én laktam az albérletemben, ifjú férjem pedig otthon, a mamájánál. Aztán egyszer megjelent az anyósom egy fogattal, és sírva kért, hogy költözzem le hozzájuk, ő egyedül él, elférünk ott. Sajnos, engedtem a kérésének.

Sohasem tudtam megszokni azt a lepusztult környezetet, meg a családot sem (*lásd a képen, a bejárati lépcsőt*). Kezdetben igyekeztem összeszokni a családdal. Nagyon akartam, hogy minden rendben legyen. Alig vagyok otthon, egész nap dolgozom, kevés idő marad arra, hogy zavarjuk egymást.

Lépcsők előtt kutyas

A környezettel sem tudtam kibékülni. Az még csak hagyján, hogy a folyosóról egyenesen a konyhába lehetett belépni, onnan pedig a két egybenyíló szobába! De az a leépült, rozoga lakás! A fából összetákolt WC az udvar túlsó végén, a koszos Tarján-patak szemetes partján!

Amikor összejött a családjuk, amikor idelátogatott Klári vagy Joli, mondhatom, nehéz órákat éltem át a csúnya veszekedésük miatt. Ha előre tudtam jövetelükről, úgy intéztem, hogy ne is legyenek otthon.

Mivel én reggelente szinte hajnalban indultam el otthonról, délután mindig elképzelhetetlen rendetlenség fogadott a lakásban.

A téli idő nem volt alkalmas arra, hogy a lakás különböző helyiségeit alaposan rendbe tegyem. Tavaszig – bár nehezen, de kibírtam. Akkor hozzáfogtam egy alapos rendcsináláshoz. Egy teljes napot rászántam. Elmondhatatlan dolgokkal találkoztam mindenütt. Én ilyesmit még Pali bácsinál sem tapasztaltam. Hiábavaló volt fáradozásom, ezzel is kudarcot vallottam. Azt hittem (óh, én balga!), hogy anyósom örülni fog, hogy tisztaságot, rendet talál majd a lakásban, ezzel szemben ideges patáliát rendezett, hogy a kamrából (talán évtizedek óta az ajtóra akasztott rongyos, molyrágott és penészes, mocskos kabátokat, pulóvereket) kihordtam az udvari fáskamrába. Azzal kezdte: „Az én holmimnak már itt nincs is helye!”

1951. AUGUSZTUS 3. Megszületett első gyermekem. Nagy gondom volt, mivel anyósomhoz váratlanul leköltözött férjem egyik nővére két fiúgyermekével, aki válófélben volt a férjétől. Odaköltözött, eddig használt, a mi szobánkon keresztüljárva, az anyósom szobájában fészkeltek be magukat. Ez még a kisebb gond lett volna, de olyan kiállhatatlan természete volt, hogy azt még a saját anyja is nehezen bírta ki.

Ettől az időtől pokol lett az életünk. Ráadásul – bár anyósom korábban elvállalta, hogy a kisfiamra vigyázni fog, mivel közelben volt az irodám, és onnan – az akkori rendelkezések értelmében háromóránként hazajárhattam őt megetetni, s akkor őt én átpakolhattam, tehát nem sok gondja volt az unokájával. Mégis, nemsokára rájöttem,

hogy nem vigyáz rá, s amikor hazamentem, a csecsemőt magára maradván találtam, ő nyugodtan bement a városba, magára hagyta a csöppséget.

Ezért anyukám legközelebbi látogatása után, amikor 5 hónapos lett a fiam, s már kezdett apadni a tejem, úgy döntöttünk, hogy ők elvállalják. Én pedig fizetés nélküli szabadságot kértem, s én is anyukával együtt Szirákra utaztam, otthagyni a lehetetlen otthonomnak nem nevezhető lakást.

Ott legalább élvezhettem a kisfiam fejlődését, mivel addig a sógornőm gúnyolódott velem, amikor fürösztés után beszélgettem a gügyögő csecsemőhöz.

1952. Sorsom ismét válaszút elé állított. Nemsokára jó alkalom kínálkozott rá, hogy innen is megszabaduljak férjem kellemetlen családtagjaitól. Áthelyeztek leltározni Balassagyarmatra, mert új munkahelyemet összevonták egy balassagyarmati céggel. A két cég közös felügyeleti szerve átvett engem, följánlották, maradjak ott, véglegesítenek. A cég jóvoltából nemsokára lakáshoz jutottam, úgyhogy végleg, mai napig itt ragadtam, a városban.

Leltározás idején egy hónapig szállodában laktunk, s ott is étkeztünk. A cég telephelye a város központjában helyezkedett el, nagy zárt udvara volt, az irodák pedig az emeleten voltak.

Amikor lezajlott a leltározás, kollégáim visszautaztak Salgótarjánba, én pedig a Hősök tér mellett nyíló utcában béreltem egy szobát, ahonnan az ablakom a fákkal beültetett parkra nézett, ahol reggelenként madárcsicsergésre ébredtem. Az új munkahelyemen előléptettek, s megbíztak a kötbér ügyek intézésével, mivel Marosvásárhelyen három évig alapfokú jogot is tanítottak.

Hogy közelebb kerüljek a munkahelyemhez, utána a Teleki utcában béreltem egy szobát, amely közel volt az irodához és a templomhoz is, és szép virágoskertje volt. Balassagyarmatról hétvégeken Szirákra utaztam, meglátogatni kisfiamat, akit 5 hónapos kora óta szüleim nevelték.

Már-már arra gondoltam, hogy férjem, aki nem természetesen, hanem inkább furcsán, szinte betegesen ragaszkodott az anyjához, hogy ő is ott ragad, s én tőle is megszabadulok, mivel hamarosan beláttam, hogy a furcsa szokásait sohasem fogom megszokni.

Azonban egyre többet átjött Balassagyarmatra, s együtt látogattuk meg a kisfiunkat Szirákon, s addig-addig győzködött, hogy otthagyja a sohasem működő kerékpárüzletét, és ő is átjön, s elhelyezkedik valahol, amíg engedtem, arra gondolva, hátha a családja különcködését otthagyva, ő is megváltozik.

Első közös otthonunk - Balassagyarmaton

1952

A CÉG LEMONDOTT javamra a telephellyel szemben lévő, már általuk felszabadított irodahelyiségekről, amely eredetileg is lakás volt. A város kiutalta nevemre a Rákóczi fejedelem útja 41-ben az emeleti, két szoba, kis előszoba, fürdőszoba, konyhából álló lakást, s a telefont is átadták, nekem csak az átírással járó teendőket kellett intéznem. Abban az időben óriási dolog volt, ugyanis nagyon nehezen, különféle ajánlásokkal lehetett hozzájutni telefonhoz és nagyon hosszú időbe és utánjárásba került, sokszor évekbe telt, amíg valaki telefonhoz jutott.

Az épület a város szívében áll. Régi szép ház, eredetileg szállodának épült, főutcai falán tábla van elhelyezve annak emlékére, hogy valamikor Petőfi Sándor – áttutázván a városon – ebben a házban kétszer is megszállt.

Lakásunk bejárata előtt volt egy a másik nagy, közös előszoba. Akkor még a WC kint, ebből a közös előszobából nyílt, és osztoznunk kellett a szomszédokkal. Bár angol WC volt, de víz nélkül, lehúzzhatatlan. Bentről hordott vízzel kellett leöntöznünk. Akkor azonban ezzel nem sokat törődtünk, fontos volt, hogy végre saját lakásunk legyen. Később ezt a gondot hamar megoldottunk saját lakásunkon belül.

Sajnos, úgy látszik, engem üldöznek az elhanyagolt, lepusztult helyek. Ez is olyan volt. Rengeteg időbe, és munkába került, amíg rendbe tudtam szedni. A szobák padlójával nem tudtam mit kezdeni, mert valamilyen csúf, sötétbarna festéssel kenték be, amin egyelőre nem tudtam változtatni. Igaz, könnyebb volt tisztán tartani, elég volt felmosni, nekem azonban nekem nem tetszett.

Nehéz, nagy munka volt mindent rendbe hozni, mégis örömmel tettem, mert tudtam, hogy ez lesz a mi otthonunk. Végre áthozhattuk Salgótarjánból a bútorunkat, meg a többi ottmaradt dolgainkat. Ezt sem úsztuk meg simán.

Anyósom cirkuszt rendezett, mikor teherautóra pakoltuk a holminkat. Én ugyanis sok háztartási cikket, edényfélét, mosáshoz szükséges felszerelést vásároltam a cégnél, s természetesen azok is az autóra kerültek. Sírva fakadt, hogy mi lesz vele, ha mindent elviszünk? Egyszerűen azt hitte, hogy amit én vásároltam – magunknak – az mind ott marad neki és „Klóríkójának”. Én azonban ragaszkodtam saját szerzeményeimhez, s amit én vásároltam, fölpackoltattam a kocsira.

Igaz, a lakásunk nem valami luxuslak, kívül-belül ütötköpött, de most már csak a miénk, és berendezve, tisztán várta kis családukat.

A szobákat cserépkályhákkal fűtöttük, amelyek jó meleget árasztottak. A nagyméretű konyhában csak tűzhely volt, más lehetőség hiányában nem lehetett kifűteni. Úgy oldottuk meg a gondot, hogy kinyitottuk a szobába nyíló ajtót, onnan engedték át a meleget.

A konyhát is megpróbáltuk otthonossá tenni. A bejárati ajtótól jobbra, egy kis bemélyedésben volt elhelyezve a tűzhely. Falba erősített, meghajlított fémre csiptetőkkel vászonfüggöny került, ily módon elválasztottuk a konyha többi részétől. Az ajtóval szemben levő fal elé helyeztünk egy sezlont, eléje a nagy asztalt, székekkel. Ott étkeztünk. Olyan volt, mint egy külön kis étkezőhelyiség.

Az egyik sarokmélyedésbe polcokat rakattam, ott tároltuk az élelmiszert, azt is lefüggönyöztem. A fürdőszobát (nem tudom miért, eddig használaton kívül volt) rendbe szedtettem, WC-t szereltettem bele, mert nem bírtam, hogy másokkal kell közösködnünk a külsőn. A vízvezetékrendszert fel kellett újítani, mert a csővezeték megvolt, de csak a konyhába kötötték be a vizet.

Amíg azt is el tudtuk intézni, addig felfogadtunk egy idős bácsit, aki vödörrel hordta nekünk az Óváros térről az ivó- és főzővizet, a szennyes ruhát pedig elvitte a felesége, és otthon kimosva, vasalva hozta haza. Kisebb mosásokhoz pedig esővizet gyűjtöttünk. Igaz, azt az emeletre lépcsőkön kellett felhordanunk.

A víz bevezetése után már sokkal könnyebb volt minden és végre, kádban fürödhettünk. Mióta Marosvásárhelyről eljöttem, eddig nem nyílt rá lehetőségem.

Balatonakarattyán a szüleimnél

APUKÁM egy alkalommal, még Szirákról, meglátogatta Balatonakarattyán lakó nővérét. Anyukámmal együtt hívta meg őket a nővére, Mari néni. Nagyon megtetszett nekik Balaton környéke, ezért elhatározták, hogy apám nyugdíjazása után ott fognak megtelepedni. Ezért amint elérte a szükséges kort, azonnal kérte nyugdíjazását, és átköltöztek Balatonakarattyára.

Nagy területet (600 négyszögöl), egy hatalmas szakadékot vásárolt meg a községtől, ahol

óriási erőfeszítéssel, emberfeletti fizikai munkával kellett kialakítania házépítésre alkalmas telkét. Gyenge alkata ellenére, rengeteget dolgozott, nehéz fizikai munkát is. Ebben a munkában – a nyári szünidőkben – fiai, Bandi és Pista bátyám segítettek. Hihetetlen erőfeszítéssel szép telek létesült a szakadék felső részén. A házhely körüli részt gyümölcsfákkal, bokrokkal, a déli fekvésű partot lépcsőzetes megmunkálással, szőlővel telepítette be. A nagy gyümölcsösben minden megtermett, nemcsak saját maguknak, hanem ebből már mi és az unokák is bőven részesülhettünk.

Apuka Anyukával és Attilával

Amíg elkészült az új ház, bérelt lakásban éltek. Előbb a parton, ami nyáron nagyon jó volt, mert közvetlenül a tóra nyílt a kertje, téli lakásra azonban nem volt alkalmas. Innen átköltöztek egy hatalmas kerttel körülvett villába, ahová a tulajdonosok csak nyaranta egy-egy hétre jöttek le, erre a célra maguknak fenntartottak egy szobát. Kellemes, szép hely volt, a telek egyik oldalán futottak a vasúti sínek. Amikor itt laktak, Katica lányom másfél éves lehetett.

Onnan is továbbköltöztek. Azt is óriási szép park vette körül, székesfehérvári fogorvos tulajdonát képezte. Az is nyaralónak épült, ezért télen és mikor a szél fújt, nagyon hideg volt, emiatt szegény anyukám sokat szenvedett. Ez viszont már jóval közelebb feküdt a telekhez, onnan könnyebben át lehetett járni, a ház helyét kialakítani.

A lépcsőzetes ketrész kialakítása

Apa és fia

Amikor drága jó apám álmai valóra váltak, és fölépült saját háza, végre otthon érezhette magát. De még most is korát meghazudtolva dolgozott, de már saját kertjében és szőlőjében. Sok gyümölcs termett, amiből eladásra is jutott.

Évekkel később, amikor már nem bírta megdolgozni a nagy területet, az alsó részt megosztatta, és eladta.

Így megérhették szüleim, hogy az építkezéssel kapcsolatos kölcsön-adósságot kifizessék, amiből minden gyermek családjának 10-10.000 forintot juttatott, ami abban az időben szép összeget tett ki.

Mondhatom, volt meglepetés, amikor a postás kopogott nálunk, és leszámolta az „égből pottyant” ajándékot. Akkor mi már Balassagyarmaton, a Lenin lakótelepen lakunk. Örömrömben busás borralalót kapott a postásunk, aki elhozta nekünk a pénzt.

Balatonkenese-üdülőtelepen, a Hegytetőn áll a ház,
ahonnan tiszta időben Badacsonyig ellátni!

Ezután már szüleim nyugodtan élhettek saját maguk által teremtett békés otthonukban, és még néhány éven keresztül együtt élvezhették a jól megérdemelt munkájuk gyümölcsét.

Mindig szeretettel vártak haza bennünket, és az egyre szaporodó unokákat. Ugyanis Guszti bátyáméknál már három gyermek volt, nálunk pedig kettő, s nemsokára érkezett a harmadik is. Mindig várad, örültek jöttünknek, mi pedig hálásan vettük körül őket, élveztük a szép balatoni nyarakat, amit megteremtettek számunkra. Évről-évre több gyerek ugrándozott körülöttük, akik életet, napsugarat vittek csendes nyugalmunkba. Felejthetetlen nyarakat és vakációkat töltöttünk ott. Én is mindig ott voltam teljes szabadságom alatt. Gyermekeim picikoruktól lubickolhattak a Balaton (akkor még) tiszta kék vizében.

Nagyszülők - unokákkal és vendégekkel

Később, amikor a házasságom zátonyra futott, hazautaztam a gyerekekkel Balatonakarattyára. Út közben Budapesten bementünk a Gyermekklinikára, Attilának az éppen esedékes felülvizsgálatára. Amikor villamossal végigdöcögünk az Üllői úton, megálltunk és kiszálltunk annál a szép templomnál, mely mellett elhaladt a villamos. A Mária-oltárnál térdre állva kértem a jó Istent, könyörüljön rajtunk, hogy kiszabaduljunk ebből a földi pokolból, amiben már évek óta élünk. A kis kápolna tele volt hála-táblákkal, akiknek imái már meghallgatásra találtak. Annyira bíztam, hogy talán rajtunk is segít, véget vet az egész válási-cirkusznak, megszabadulunk tőle és békességben, nyugodt körülmények között élhetek tovább a gyermekeimmel.

Balatonnál nyugalom és béke fogadott bennünket, alaposan kipihentük magunkat, itt tudtam rendbe szedni zaklatott lelkiállapotomat.

A természet kegyetlen rendje szerint szüleim itt hagytak bennünket. 1971-ben anyukám örökre lehunyta a szemét. Lassan Apuka ereje is fogyott, Őt 1977. január elején hazahoztam Balassagyarmatra, mivel már nem hagyhatuk őt egyedül. Jó főnököm – kérésemre – leküldte értünk a hivatal autóját, azzal jöttünk haza.

Út közben jó apám nosztalgiával figyelte az ismerős tájakat, amikor Nógrád megyébe értünk, és Balassagyarmat felé közeledtünk. Hiába élt át korábban nehéz időket azon a tájon már kétszer is, az emlékek nem múltak el nyomtalanul. Akkor még, fiatal volt, az idő sok mindent megszépített emlékezetében.

Jól érezte magát családi körünkben, mert szeretettel vettük őt körül, mégis visszavágyott a Balaton mellé. Sajnos ezt a kívánságát már nem tudtam teljesíteni. Operáción esett keresztül és gondos ápolásra szorult. Egyre gyöngült, és 1977. március 3-án örök álmra szenderedett, csendesen, ahogy leélte életét. Megfáradt testének hamvait Budapesten a Farkasréti temetőben, édesanyánk mellé helyeztük örök nyugalomra. Sírjára a balatoni kertből ültettünk virágokat, s gyakran látogatjuk az árnyas fák alatti nyughelyüket.

Családom legnagyobb szomorúságára a családi házat nem tudtam megmenteni. Nekem nem volt annyi pénzem, hogy megváltsam testvéreim részét, ők pedig nem mondtak le a javamra, pedig jobb anyagi körülmények között éltek, mint én, aki egyedül maradtam három gyermekem minden gondjával. Nagyon nehezen dolgozták fel a gyermekeim is. Talán ez sem helyes kifejezés, mert én sosem

fogok belenyugodni. Ha a jó szerencsém egyszer utol-
érne, visszavásárolnám ezerszeres áron is kis családom
részére.

Lenin lakótelepi lakás

Balassagyarmat. 1967. szeptember 5.

AKKOR MÁR a városnál dolgoztam, főnököm ajánlotta
nekem, szabaduljak meg a rosszlelkű otthonomtól.
(Ugyanis házasságunk csak 16 évre volt szavatolva –
elváltunk.) Lakáscserével kerültünk egy komfortfokozattal
jobb lakásba, főnököm jóvoltából a Lenin lakótelep 2.
épületének második emeleti lakásába költöztünk, szom-
szédban lakik egy kollégám, a műszaki osztály vezetője.

Kellemes, zöldövezeti lakás volt egy kilométerre a köz-
ponttól, a város nyugati bejáratánál. Szépen berendez-
kedtünk. Előbb még a régi bútorokkal, holmival költöztünk
oda, aztán szép lassan új dolgokat vásároltunk.

Eladtam a régimódi nagy rekamiét és kombinált-
szekrényt. Helyükre, részletfizetésre vásároltam modern
szobabútort. Volt benne szekrénysor, amiben bőven jutott
hely ruháknak, könyveknek, apró-cseprő dísz tárgyaknak,
mindennek.

Összecsukható, kényelmes, széles, kétszemélyes fek-
hely tartozott hozzá, két fotellel és kis asztalkával. A
nagyszobába szép szőnyeget vásároltam, ami illett a
bútor huzatához.

Utána lassanként beszereztem mosógépet, porszívót,
televíziót, mert addig, amíg házasságban éltem, semmire
sem telt. Amikor valamit venni akartam, férjem mindig
megakadályozta, nem tudom, miért. Mellette nem lehetett
előre lépni. Most magamra maradtam három gyermekem-

mel, mégis, lassan, de biztosan sikerült kellemes otthont varázsolnom családomnak.

Már minden ismerősömnek volt televíziója, nekünk nem. A tanácsházára jártam a gyerekekkel néha, megnézni egy-egy jó filmet, műsort. A zongorát is átvittük az új lakásba, egy darabig még ott terpeszkedett az erkélyes nagyszobában, aztán később eladtam, mert a nagyobb fiam már Pesten volt, lányomnak meg nem volt kedve a zenetanuláshoz. A célomat így is elértem vele, mert néhány évig jártak Zeneiskolába, legalább megalapozták zenei műveltségüket. Az új helyen arra törekedtem, hogy legyen mindenkinek jó tanuló- és pihenőhelye.

Később, mikor Katica középiskolába került, a kishozzába is vásároltunk egy kedves, fiatalos szobabútort. Tetszés szerint összerakható, teljes falat plafonig takaró keskeny szekrénysor volt, alul két helyen megszakítva két kényelmes fekhellyel. Sötétpiros huzata volt, Katica választotta, később, mikor családot alapítottak, ezt magával vitte. Tartozott hozzá egy kisasztal, és két modern ülőhely a fekhellyel egyező huzattal. A szoba kicsi volt, így nagyszőnyeg nem fért bele, kisebb összekötő került oda, később pedig magunk készítettünk suba-eljárással, piros színből egy nagy kerek szőnyeget.

Abban az időben gyakran átjártunk a közeli határon és Szlovákiából hoztunk hozzá fonalat. Szobájának egyetlen üres, nagy falfelületére a határon túlról hoztunk egy nagyméretű poszttert, amit ő választott ki magának.

Tetszésére bízam, hogy szobája falának színét ő válassza ki. Nagyot nézett a szobafestő, mikor meghallotta a kívánságát. Akkor ugyanis divatos volt az ún. „fröcskölt-fal”. De ezt a mester úgy tanulta, hogy szabályosan, szép egyenletesen kell fröcskölni a falfelületet.

Nos, Katica nem kért ebből. Csontszínű alapra égőpiros festéket választott, és saját kezűleg mutatta meg a festőnek, hogyan fröcskölje. Fontos volt, hogy ne legyen szabályos, hanem itt-ott ritkábban, apróbb pettyekkel, vagy nagyobb foltokkal, máshol kicsit elmosódva.

Mesterünk csupán azt kérte, nehogy megmondjuk valakinek, hogy ebben a tevékenységben ő közreműködött volna! A végeredmény nekem is tetszett, úgyhogy a nagyszobát – bár az övénél kicsit szolidabban, magam is hasonló módon, csak kellemes világoszöld alapon sötétebb foltokkal kértem fröcskölni.

Kellemes délkeleti fekvésű erkélyünk volt; a nyári nagy melegben kitettünk egy kempingágyat, és ott aludtunk. Szép virágokat telepítettem oda, s a Debrecenből hozott zöld folyondár hosszan és dúsan lengedezett a szellőben. Barátságos, kedves helyünk lett, délutánonként szívesen üldögéltünk ott a fákkal körülvett helyen, tiszta levegőben.

A távolság sem jelentett gondot, szinte jól esett reggel és délután a séta, amit meg kellett tennünk, de kellemtelen időjárás esetén igénybe vehettük a rendszeresen közlekedő autóbuszjáratokat.

Újra a városközpontban, hosszú ideig

Balassagyarmat. 1976

MÉG NYÁR folyamán főnőkön egy alkalommal behívott az elnöki szobába, s megkérdezte: Nem akarják kicserélni lakásukat? Sokan vannak, akik az olcsóbb rezsiköltségek miatt nem akarnak ilyen lakást, de a központi fűtés miatt kényelmesebbek az új lakások.

Megköszöntem a lehetőséget, mert a hagyományos kályhakkal elég sok bajunk volt. A nagyszobai cserép-kályha ugyan jól melegített, de a kis szobai nem volt jó, kicseréltük olajfűtésűre, de az sem vált be, folyton baj volt vele, mindig elromlott benne valami.

Ezért aztán még gondolkodási időt sem kértem, hanem megköszöntem az ajánlatát, és beadtam az igazgatási osztályra a lakáscsere-kérelmet. Utána elmentünk a helyszínre, megnéztük, hogy halad az építkezés. Bizony volt még rajta tennivaló bőven.

1976. OKTÓBER 2. Megkaptuk a lakás kiutalására vonatkozó határozatot. Akkor már csak apróbb teendők voltak hátra, de megengedték, hogy mi is készülődjünk. Áadták a kulcsokat, és Katicával megkezdtük a nagy gardrószelektrények és kamrapolcok festését, az ablakok rendbehozatalát. Függönyöket vásároltunk, varrtunk, rendezkedtünk. Ezeket már beköltözés előtt föl is szereltük.

Az udvaron a felvonulási épület még állt, és a különböző szakmunkásokat lehetett hívni, ha valami probléma adódott. Egy nap igénybe is kellett vennünk a szolgáltatásukat. Ugyanis amikor a tisztogatáshoz használt vizet leöntöttük a toalettbe, de bizony nem folyt le. Leszaladtunk, szóltunk a vízvezeték-szerelőnek, jöjjön föl és nézze meg, mi a hiba. Megnézte. Első kérdése az volt:

– Csak nem használták a WC-t? – Kérdéssel válaszoltunk.

– Talán nem szabad?

Nos, az eddigi munkánk, amit a kamrában végeztünk, kábaveszett, mert dugulás volt azon a részen. Az egész

padlózatot föl kellett szedni, ami a konyhában egy nagy rakás homokbuckát képezett.

Mi még örülhetünk, mert hallottuk, olyan lakás is akadt, ahol, ha lehúzták a WC-t, annak minden tartalma a fürdőkádba folyt vissza! Mikor fölbontották, nem mást, csupán egy ép, üres **sörösüveget** találtak benne. Biztos, mikor a munka (avagy ivás!) közben meglepte a munkásokat a vezetőség, gyorsan odadugták az akkor még nyílt csőbe, aztán megfélemeztek róla, és beépítették!

A hanyag munka meglátszott a ház átadásánál, mert rengeteg kisebb-nagyobb hiba mutatkozott beköltözéskor. Egyszóval gyorsan sok épület, ház létesült, de nem fordítottak kellő figyelmet a minőségre, ami hasonló lazaságokat okozott.

Beköltöztünk. Szerettem a korábbi lakásunkat is, ahol tíz évig laktunk, ahol kellemes fák közé épültek a házak, mégis jobban vonzódtam a központhoz, itt minden közel van, öt perc alatt beérek az irodába. Bejáratunk az Ipoly felé néz, ott mindig hidegebb van, mint az ellenkező oldalon, mert onnan, a Táttra felől fúj a szél. Ellenkező oldalon pedig mindig kellemes az idő, szép napos lodzsánk tele virággal: sokszínű futómuskátli omlik lefelé, és piros, rózsaszín, fehér és sárga leander nyílik egész késő őszig.

Legutóbb hatalmas edénybe trombitafolyondárt ültettem, amelynek apró fréz virágai nemsokára a szomszédunk erkélyét is díszíti majd. Virágaimban gyönyörködöm a lakásból, s ahányszor az utcáról fölnézek, mindig megállapítom, hogy enyém a legszebb erkély a közelben! Nyáron reggelenként kiülök a virágaim közé, ott olvasok, és kézimunkázom.

Unokáim a lakás előtt

A virágos folyosón szerettek játszani

Az Ipoly felőli folyosó is tele van zöld futóvirággal, a széles nagy ablak alatti részen pedig évenként embermagasságra növő piros muskátlik pompáznak.

Unokáim kicsi koruktól mindig ide, ebbe az otthonomba jönnek látogatóba. Akkor Kormi cicával játszottak, s itt sok baráttra letek nálam. Alig várják a vakációt, legkedvesebb helyük a virágos folyosó, ahol jó időben kellemesen töltik napjaikat, később ott suttozták el egymásnak tizenéves életük nagy titkait.

Közben megnőttek, Danika lassan befejezi a műszaki egyetemet, Emese is leérettségizett a budapesti Szent Margit Gimnáziumban, már ő is főiskolás. Most kaptam telefonon a hírt, hogy fölvtették a Piliscsabán működő Pázmány Péter Tudományegyetemre, ahol művészet-történetet szeretne tanulni. Az egész család örül a hírnek. Én pedig este azon törtem a fejem: milyen hamar elfutottak az évek. Ők felnőttek, fölöttem pedig lassan eljár az idő.

Hálát adok a jó Istennek, hogy még mindig tudok dolgozni a számítógépen, sorra állítom össze kész anyagokból a köteteket, hogy legalább elektronikus úton megörökítsem életem említésre méltó eseményeit.

Titokban azon munkálkodom, hogy hagyományos úton, nyomtatásban is megjelenjen az a kötetem, amely iránt az egyik kiadó érdeklődést mutat.

Záró gondolatok

Fiatalként arról álmodozunk, hogy mi mindent érünk el az életünkben. Boldogság, melegség és a szeretet gondolata él bennünk. Mindenki boldogságra vágyik.

Mit tartalmaz a boldogság fogalma?

Egy otthont, ahol szeretteink körében nyugalomban és békességben élhetünk. Családot, majd később egy társat, akik szeretnek bennünket, akik megértenek, segítenek, hogy életünkben elkerüljük a göröngyös utakat, s megtaláljuk a boldogságot. Az otthon melege elteti az embert, nyugalmat, biztonságot nyújt nekünk.

Hankiss Elemér gondolata az „Idegen világban” c. kötetéből:

„... az otthon elvesztése, háborúban, földrengéskor vagy családi válságok következtében, az emberi élet egyik legnagyobb traumája. Otthonát elvesztve az ember hirtelen újra lecsupaszodik, törékennyé s védtelenné válik egy idegen világban.”

S én mindezt átéltem, amikor 1944. szeptember 10-ikén, fiatal lányként Marosvásárhely vasútállomásán felszálltam az utolsó, menekülteket szállító vonatra. Elvesztettem az anyagi javakon kívül a biztonságérzetemet,

háború után bolyongtam a zűrés és kegyetlen világban, mivel nem csak én, de szüleim, testvéreim is lecsupaszodtak otthontalanul. Egész életem folyamán éreztem az elvesztett meleg családi otthon hiányát.

Azért igyekszik mindenki megteremteni magának a békés otthont. Én is arra vágytam. S bár gyermekkori álmaimat a második világháború keresztülhúzta, ráadásul a házasságom sem sikerült, mégis megteremtettem magam és gyermekeim számára az otthont, ahol jól érzem magam, s amikor távol vagyok tőle egy ideig, mindig vágyódással és jó érzéssel térek vissza a melegséget, nyugalmat biztosító fészekbe.

A szerző